SİYER-İ NEBÎ

SERİ 7

MEDİNE'YE HİCRET

Kur'an ve Sahih Hadislere Göre Sevr Mağarası'ndan Kubâ'ya Tarihi Değiştiren Yolculuk

HJ CHE ALİM HJ CHE HARON

AK (KELANTAN)

quranscience.my

© 2026 M / 1448 H Hj Che Alim Hj Che Haron AK (Kelantan) • quranscience.my • @QuranScienceMY

Bu e-kitap Müslümanlar için ÜCRETSİZDİR — satılması yasaktır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

SİYER-İ NEBÎ

SERİ 7

MEDİNE'YE HİCRET

Kur'an ve Sahih Hadislere Göre Sevr Mağarası'ndan Kubâ'ya Tarihi Değiştiren Yolculuk

وَقُل رَّبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَل لِّي مِن لَّدُنكَ سُلْطَانًا نَّصِيرًا

"De ki: "Rabbim! Beni dahil edeceğin yere hoşnutluk ve esenlikle dahil et; çıkaracağın yerden de hoşnutluk ve esenlikle çıkar. Katından beni destekleyecek bir kuvvet ver.""

İSRÂ SÛRESİ 17:80

HJ CHE ALİM HJ CHE HARON

quranscience.my | @QuranScienceMY

© 2026 M / 1448 H quranscience.my — ücretsiz e-kitap. Satılamaz.

TEŞEKKÜR

Yurdundan çıkarıldığında, "iki kişiden biri" iken Resûlüne yardım eden ve mağarada ona sekînet indiren Allah'a hamd olsun. Efendimiz Muhammed'e ﷺ, âline ve ashabına salât ve selâm olsun.

Bu e-kitap özellikle sevgili eşime ithaf edilmiştir,

ZAHARAH MOHD LATİF;

sevgili çocuklarıma,

MUHAMMAD HAFİZ, NOOR HAZWANİ, ABDUL HAKİM, NOOR HİDAYAH, NOR AQİLA ve **NOR ATİQAH**;

ve damatlarımla gelinlerime,

FAZİLAH, MALEK, HANİN, FAİRİZAL ve **FİRWAN**.

Siyer-i Nebî'nin bu yedinci serisi Medine'ye hicreti anlatır: Ebû Bekir'in evindeki kızgın öğle vaktinden, Sevr Mağarası'ndaki üç geceden ve sahil yolundaki yolculuktan Kubâ'daki karşılamaya ve Mescid-i Nebevî'nin inşasına kadar. Bu bilgi 'ilmun yuntefa'u bih, yani faydalı bir ilim olsun.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BU E-KİTABIN KAPAĞI HAKKINDA

Bu e-kitabın kapağında hiçbir insan veya hayvan tasvir edilmemiştir. Kapakta **bir tepenin zirvesindeki taş bir mağaranın içinden görünen manzara**, **şafak sökerken** resmedilmiştir. Mağaranın ağzından **geniş bir çöl vadisi** ve kuzeye doğru uzaklara kıvrılarak giden **tozlu bir yol** görülür; yol, ufukta **iki siyah taşlık arazi** arasındaki **yemyeşil bir hurma vahasına** uzanır.

Mağara, Resûlullah ﷺ ile Ebû Bekir'in üç gece saklandığı Sevr Mağarası'nı simgeler; kıvrılan yol uzun hicret yolculuğunu; iki kara taşlık arasındaki hurma vahası ise Resûlullah'a rüyada gösterildiği gibi Medine'yi: "iki kara taşlık arasında hurmalık bir arazi" (Sahîh-i Buhârî 3905). Şafak ışığı yeni bir çağın — Hicrî takvimin — başlangıcını simgeler.

Alttaki lacivert şerit, **ince altın çizgilerle** çerçevelenmiş olup yazarın adının yer aldığı alandır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İÇİNDEKİLER

MEDİNE'YE HİCRET — *Giriş*
1. AKABE'DEN SONRA: NEDEN HİCRET? — *Nisâ 4:100; Nahl 16:41*
2. ÖNDEN GİDENLER — *Siyer notu*
3. EBÛ BEKİR BEKLİYOR — *Sahîh-i Buhârî 3905*
4. DÂRÜNNEDVE'DEKİ KOMPLO — *Enfâl 8:30*
5. KUŞATMA GECESİ: ALİ YATAKTA — *Rivayetin değerlendirilmesi*
6. OLAĞANÜSTÜ BİR ÖĞLE VAKTİ — *Sahîh-i Buhârî 3905*
7. ZÂTÜ'N-NİTÂKAYN ESMÂ — *Sahîh-i Buhârî 3907*
8. SEVR MAĞARASI: "ALLAH BİZİMLEDİR" — *Tevbe 9:40; Buhârî 3653*
9. ÖRÜMCEK VE GÜVERCİN: HANGİSİ SAHİH? — *Rivayetlerin değerlendirilmesi*
10. HİCRET EKİBİ — *Şekil; tablo*
11. SAHİL YOLU VE ÇOBAN — *Sahîh-i Buhârî 3615*
12. SÜRÂKA B. MÂLİK — *Sahîh-i Buhârî 3906*
13. ÜMMÜ MA'BED'İN ÇADIRI — *Rivayetin değerlendirilmesi*
14. HARRE'DE BEKLEYİŞ — *Sahîh-i Buhârî 3906*
15. "BU ADAM BANA YOLU GÖSTERİYOR" — *Sahîh-i Buhârî 3911*
16. KUBÂ: İLK MESCİD — *Tevbe 9:108*
17. EBÛ EYYÛB'UN EVİ — *Sahîh-i Buhârî 3932*
18. MESCİD-İ NEBEVÎ'NİN İNŞASI — *Tablo*
19. MEDİNE HUMMÂSI VE RESÛLULLAH'IN DUASI — *Sahîh-i Buhârî 3926*
20. HİCRÎ TAKVİM — *Sahîh-i Buhârî 3934*
21. MEŞHUR KISSALAR VE DURUMLARI — *Şekil; tablo*
22. İSLÂM'DAN ÖNCE YESRİB — *Âl-i İmrân 3:103; Sahîh-i Buhârî 3777*
23. HİCRET YOLU ÜZERİNDEKİ YERLER — *Mesafe tablosu*
24. HİCRETİN ŞAHSİYETLERİ — *Tablo*
25. HİCRETİN ZAMAN ÇİZELGESİ — *Tablo*
26. HİCRET HAKKINDA SIK SORULAN SORULAR — *12 soru*
27. DERSLER VE SONUÇ
KAYNAKÇA
DESTEK VE BAĞIŞ

Renk rehberi: yeşil kutu = Kur'an ayeti; altın kutu = hadis; kahverengi kutu = siyer notu (siyer kitaplarının rivayeti); mavi tablo = karşılaştırma. Mavi altı çizili râvi isimlerine tıklayarak sunnah.com'daki râvi sayfasına gidebilirsiniz.

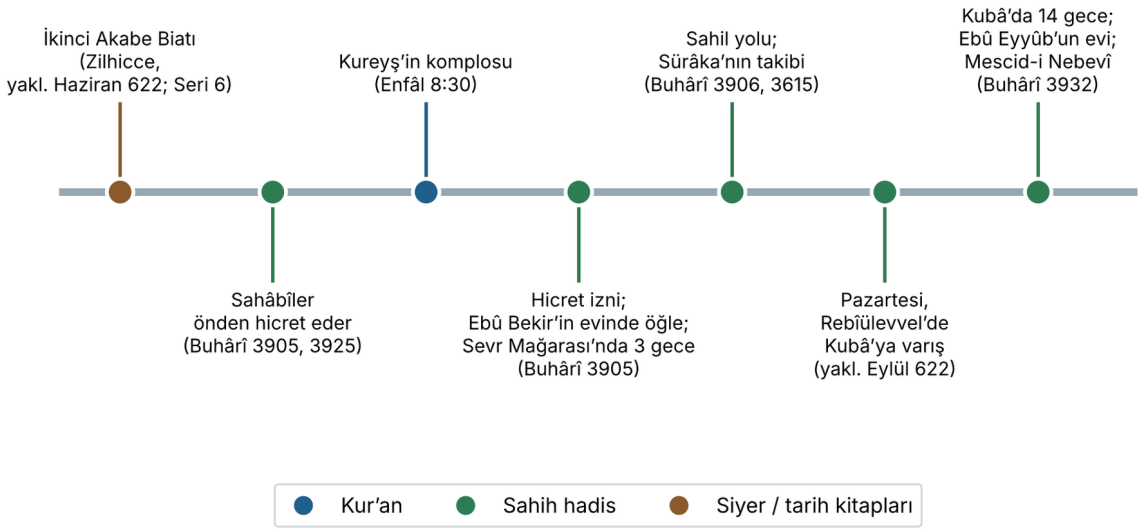
© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MEDİNE'YE HİCRET

Siyer-i Nebî'nin altıncı serisi ***ikinci Akabe Biatı*** ile sona erdi: Yesrib halkı Resûlullah'ı ﷺ kendi ailelerini korudukları gibi korumaya söz verdi. Kapı açılmıştı. Bu yedinci e-kitap ***hicreti*** — Resûlullah'ın ﷺ ve ashabının Mekke'den Medine'ye göçünü — yani ***İslâm takviminin başlangıcı*** olan yolculuğu anlatır.

Hicret kıssası ***Sahîh-i Buhârî***'de, özellikle babası Ebû Bekir'in evindeki olaylara bizzat şahit olan Âişe'nin رضى الله عنها uzun hadisiyle çok ayrıntılı biçimde kayda geçmiştir. Bunun yanında pek çok meşhur kıssa da vardır — örümcek, güvercin, Ümmü Ma'bed ve "Tala'a'l-bedru" ilahisi — ve bunların rivayet durumu bu e-kitapta ***tek tek değerlendirilmektedir***.

Medine'ye Hicretin Zaman Çizelgesi (622)

Kesin tarihler ihtilaflıdır. Siyer âlimlerinin çoğu Kubâ'ya varışı Rebîülevvel'in 8'i veya 12'si olarak verir.

Şekil 1: Medine'ye hicretin zaman çizelgesi.

Not: Bu e-kitaptaki ayet mealleri Diyanet İşleri Başkanlığı mealidir. Her hadisin derecesi hadis kutusunda belirtilmiştir. Siyer kitaplarından alınan bilgiler kahverengi "Siyer Notu" kutularında verilmiş, tarihî bilgilere kaynak bağlantıları eklenmiştir.

AKABE'DEN SONRA: NEDEN HİCRET?

Müslümanlar on üç yıl boyunca Mekke'de işkence gördü, boykot edildi ve aşağılandı. Pek çoğu Habeşistan'a hicret etmişti (Seri 4). İkinci Akabe Biatı'ndan sonra Allah, İslâm'ı ve Resûlünü kabule hazır ***bir yurt*** açtı. Hicret kaçmak değil, ***inşa etmek için göç etmektir***.

Allah hicret edenler hakkında şöyle buyurur: ***"Allah yolunda hicret eden kişi"*** (İslâm'ı korumak ve yüceltmek için), yeryüzünde çok bereketli yer ve genişlik bulurİbn Kesîr Tefsiri 4:100.

Allah dünyada ve ahirette mükâfat vaat eder: ***"dünyada güzel bir yerde yerleştiririz"***. İbn Kesîr bu âyetin, Mekke'de zulme uğradıktan sonra hicret eden sahâbîler hakkında indiğini belirtirİbn Kesîr Tefsiri 16:41.

HİCRETİN ANLAMI

Resûlullah ﷺ, hicretin değerinin ***niyete*** bağlı olduğunu öğretmiştir: ***"Ameller ancak niyetlere göredir…***

Kimin hicreti Allah'a ve Resûlüne ise, onun hicreti Allah'a ve Resûlünedir" (Sahîh-i Buhârî 1). Yine buyurmuştur: ***"Muhâcir, Allah'ın yasakladıklarını terk edendir"*** (Sahîh-i Buhârî 10).

HİCRETİN TÜRLERİ	AÇIKLAMA
Mekân hicreti	İbadete engel olan bir yerden güvenli bir yere göç etmek — Habeşistan'a ve Medine'ye hicret gibi.
Amel hicreti	Günahları ve Allah'ın yasakladıklarını terk etmek — her çağda her Müslümana açıktır.
Kalp hicreti	Sevgiyi ve ümidi Allah'tan başkasından Allah'a yöneltmek.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ÖNDEN GİDENLER

Resûlullah ﷺ ne yalnız ne de ilk olarak hicret etti. Ashabına küçük gruplar hâlinde ve sessizce önden gitmelerini emretti. Berâ b. Âzib رضى الله عنهما şöyle rivayet eder: Medine'ye ilk gelenler ***Mus'ab b. Umeyr ile İbn Ümmü Mektûm*** idi; sonra ***Bilâl, Sa'd ve Ammâr b. Yâsir***; sonra ***yirmi sahâbî ile birlikte Ömer b. Hattâb***; ondan sonra da Peygamber ﷺ geldi (Sahîh-i Buhârî 3925).

SİYER NOTU: ÜMMÜ SELEME: ABTAH'TA BİR YIL AĞLAMAK

İbn İshak, ***Ümmü Seleme***'den رضى الله عنها şunu rivayet eder: Kocası Ebû Seleme onu ve çocuklarını alarak hicrete çıkınca, Ümmü Seleme'nin kavmi (Benî Muğîre) onu alıkoydu, Ebû Seleme'nin ailesi de çocuğu aldı. Ebû Seleme hicretine tek başına devam etti.

Ümmü Seleme, ***yaklaşık bir yıl*** boyunca her sabah Abtah'a çıkıp akşama kadar ağladığını, sonunda ailesinin ona acıyıp gitmesine izin verdiğini anlatır. Çocuğu kendisine geri verildi; o sırada henüz Müslüman olmayan ***Osman b. Talha*** ona büyük bir nezaketle Kubâ'ya kadar refakat etti ve Mekke'ye döndü.

KAYNAK:
İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye, sahâbîlerin hicreti bölümü.

SİYER NOTU: SÜHEYB ER-RÛMÎ: "ALIŞVERİŞİN KAZANÇLI OLDU"

Siyer ve tefsir kitapları, ***Süheyb b. Sinân***'ın malıyla birlikte hicret etmesine Kureyş'in engel olduğunu zikreder. O da canının fidyesi olarak bütün malını onlara bıraktı. Medine'ye vardığında Resûlullah'ın ﷺ şöyle buyurduğu nakledilir: ***"Alışverişin kazançlı oldu, ey Ebû Yahyâ."***

Bazı müfessirler bunu "Allah'ın rızasını kazanmak için canını verenler" âyetiyle (Bakara 2:207) ilişkilendirir. Bu kıssanın senedi ihtilaflıdır, ancak siyer kitaplarında meşhurdur.

KAYNAK:
İbn Kesîr, Tefsir 2:207. https://tafsir.app/ibn-katheer/2/207

Ders: Bir önder ***önce kendisine uyanların güvenliğini sağlar***. Resûlullah ﷺ, ashabının çoğu çıkıncaya kadar en tehlikeli yer olan Mekke'de kaldı.

EBÛ BEKİR BEKLİYOR

Âişe'nin رضى الله عنها hadisi, Resûlullah'a ﷺ ***hicret yurdunun rüyada gösterildiğini*** anlatır: iki kara taşlık (*harre*) arasında hurmalık bir arazi. Bu, doğusunda ve batısında iki siyah lav sahasının kuşattığı Medine'dir.

Ebû Bekir رضى الله عنه hicret için hazırlandı, ancak Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ***"Biraz bekle, çünkü bana da izin verileceğini umuyorum."*** Ebû Bekir ne demek istediğini anladı — Resûlullah'a eşlik edecekti. ***Kendini alıkoydu*** ve ***dört ay*** boyunca iki devesini uzun yolculuğa dayanıklı olsunlar diye semur ağacının yapraklarıyla besledi.

GERÇEK BİR DOSTUN HAZIRLIĞI

EBÛ BEKİR'İN YAPTIKLARI	DERS
Kendi hicretini erteledi	Resûlullah'ı ﷺ kendi güvenliğinden önde tuttu.
İki deveyi dört ay boyunca besledi	Vakit gelmeden önce titiz bir hazırlık.
Deveyi karşılıksız teklif etti	İstenmeden gösterilen cömertlik.
Ailesini yardıma hazırladı	Bütün aile davette görev aldı.

Resûlullah ﷺ deveyi ***bedelini ödeyerek*** kabul etti. Âlimler, onun hicretinin ***tamamen kendi malıyla*** olmasını, böylece hicret sevabının eksiksiz olmasını istediğini açıklar — oysa Ebû Bekir, malıyla ona en çok iyiliği dokunan kimseydi (Sahîh-i Buhârî 3654).

DÂRÜNNEDVE'DEKİ KOMPLO

Kureyş, sahâbîlerin birer birer göç ettiğini görünce ve Medine'nin artık bir sığınak hâline geldiğini anlayınca korkuya kapıldı. Kur'an, onların konuştuğu üç seçeneği kaydeder:

Allah şöyle buyurur: ***"Onlar düzen kurarken, Allah da düzenlerini bozuyordu"***; çünkü Allah düzen yapanların en iyisidirİbn Kesîr Tefsiri 8:30.

KUREYŞ'İN ÖNERİLERİ (8:30)	ANLAMI
"bağlayıp bir yere kapamak"	Onu hapsedip zincire vurmak.
"öldürmek"	Onu öldürmek — sonunda seçilen öneri.
"sürmek"	Onu Mekke'den sürmek.

SİYER NOTU: DÂRÜNNEDVE'DEKİ TOPLANTI

İbn İshak, Kureyş ileri gelenlerinin danışma meclisleri olan ***Dârünnedve***'de toplandığını rivayet eder. Hapsetme ve sürgün önerileri reddedildikten sonra ***Ebû Cehil***, her kabileden güçlü bir genç seçilmesini ve hepsinin aynı anda vurmasını önerdi; böylece kanı ***bütün kabilelere dağılacak*** ve Abdümenâfoğulları kan davası güdemeyecekti.

İbn İshak ayrıca ***İblis'in Necidli yaşlı bir adam kılığında gelip*** bu öneriyi desteklediğini zikreder. Bu ayrıntı yalnızca siyer kitaplarında geçer, ***sahih hadis kitaplarında yer almaz***.

KAYNAK:

İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye, Resûlullah'ın ﷺ hicreti bölümü.

İbn Kesîr, Tefsir 8:30. https://tafsir.app/ibn-katheer/8/30

Ders: İnsanların tuzakları daima ***Allah'ın takdiri altındadır***. Kureyş bir suikast planlarken, Allah ***bir devlet*** planlıyordu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KUŞATMA GECESİ: ALİ YATAKTA

Çok meşhur bir kıssaya göre kuşatma gecesi ***Ali b. Ebî Tâlib*** رضى الله عنه, Resûlullah'ın ﷺ yatağında, onun örtüsüne bürünerek yattı; Kureyş gençleri ise evin dışında bekliyordu. Resûlullah ﷺ onlar fark etmeden çıktı.

SİYER NOTU: ALİ'NİN YATAKTA YATMASI RİVAYETİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu kıssayı ***İmam Ahmed el-Müsned'de***, İbn Abbâs'tan رضى الله عنهما, Enfâl 8:30 âyetinin tefsiri içinde rivayet eder. Aynı rivayet mağaranın ağzındaki ***örümceği*** de zikreder (bkz. 9. bölüm).

Değerlendirme: İbn Hacer (Fethu'l-Bârî) ve İbn Kesîr (el-Bidâye ve'n-Nihâye) senedini ***hasen*** kabul eder; Ahmed Şâkir senedinde ihtilaf bulunduğunu belirtir; Elbânî ve el-Müsned muhakkikleri ise ***zayıf*** sayar. Dolayısıyla ***ihtilaflıdır***.

Siyer kitapları (İbn İshak) ayrıca Ali'nin Mekke'de ***üç gün*** kaldığını ve ***emanetleri sahiplerine iade ettiğini*** — bunlar insanların Resûlullah'a ﷺ bıraktığı emanetlerdi —, ardından Medine'ye gittiğini zikreder.

KAYNAK:
Müsned-i Ahmed 3251; İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-Nihâye 3/222.

DÜŞMANA KARŞI EMANET

Bu kıssadaki en dokunaklı ayrıntı ***emanetlerdir***. Ona düşmanlık eden Mekkeliler, onun ***el-Emîn*** olduğunu bildikleri için (Seri 2) ***mallarını hâlâ onun yanında saklıyorlardı***. Onu öldürmeyi planladıkları gece o, mallarının sahiplerine iade edilmesini güvenceye alıyordu.

SİYER NOTU: TOPRAK VE YÂSÎN SÛRESİ

İbn İshak, Resûlullah'ın ﷺ o gençlerin arasından başlarına toprak serperek ve Yâsîn Sûresi'nin başından 9. âyete kadar okuyarak çıktığını zikreder: "Gözlerini perdelediğimizden artık göremezler". Bu kıssa ***yalnızca siyer kitaplarında*** geçer ve senedi sağlam değildir.

KAYNAK:
İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye.

OLAĞANÜSTÜ BİR ÖĞLE VAKTİ

Hicretin ***en sahih ve en ayrıntılı*** anlatımını, o sırada Ebû Bekir'in evinde genç bir kız olan Âişe رضى الله عنها rivayet eder. Resûlullah'ın ﷺ büyük bir haberle geldiği ana bizzat şahit olmuştur:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3905

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ عُقَيْلٍ، قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ، أَنَّ عَائِشَةَ ـ رضى الله عنها ـ زَوْجَ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَتْ لَمْ أَعْقِلْ أَبَوَىَّ قَطُّ إِلاَّ وَهُمَا يَدِينَانِ الدِّينَ، وَلَمْ يَمُرَّ عَلَيْنَا يَوْمٌ إِلاَّ يَأْتِينَا فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم طَرَفَىِ النَّهَارِ بُكْرَةً وَعَشِيَّةً، فَلَمَّا ابْتُلِيَ الْمُسْلِمُونَ خَرَجَ أَبُو بَكْرٍ مُهَاجِرًا نَحْوَ أَرْضِ الْحَبَشَةِ، حَتَّى بَلَغَ بَرْكَ الْغِمَادِ لَقِيَهُ ابْنُ الدَّغِنَةِ وَهْوَ سَيِّدُ الْقَارَةِ. فَقَالَ أَيْنَ تُرِيدُ يَا أَبَا بَكْرٍ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَخْرَجَنِي قَوْمِي، فَأُرِيدُ أَنْ أَسِيحَ فِي الأَرْضِ وَأَعْبُدَ رَبِّي. قَالَ ابْنُ الدَّغِنَةِ فَإِنَّ مِثْلَكَ يَا أَبَا بَكْرٍ لاَ يَخْرُجُ وَلاَ يُخْرَجُ، إِنَّكَ تَكْسِبُ الْمَعْدُومَ، وَتَصِلُ الرَّحِمَ وَتَحْمِلُ الْكَلَّ، وَتَقْرِي الضَّيْفَ، وَتُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ، فَأَنَا لَكَ جَارٌ، ارْجِعْ وَاعْبُدْ رَبَّكَ بِبَلَدِكَ. فَرَجَعَ وَارْتَحَلَ مَعَهُ ابْنُ الدَّغِنَةِ، فَطَافَ ابْنُ الدَّغِنَةِ عَشِيَّةً فِي أَشْرَافِ قُرَيْشٍ، فَقَالَ لَهُمْ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ لاَ يَخْرُجُ مِثْلُهُ وَلاَ يُخْرَجُ، أَتُخْرِجُونَ رَجُلاً يَكْسِبُ الْمَعْدُومَ، وَيَصِلُ الرَّحِمَ، وَيَحْمِلُ الْكَلَّ، وَيَقْرِي الضَّيْفَ، وَيُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ فَلَمْ تُكَذِّبْ قُرَيْشٌ بِجِوَارِ ابْنِ الدَّغِنَةِ، وَقَالُوا لاِبْنِ الدَّغِنَةِ مُرْ أَبَا بَكْرٍ فَلْيَعْبُدْ رَبَّهُ فِي دَارِهِ، فَلْيُصَلِّ فِيهَا وَلْيَقْرَأْ مَا شَاءَ، وَلاَ يُؤْذِينَا بِذَلِكَ، وَلاَ يَسْتَعْلِنْ بِهِ، فَإِنَّا نَخْشَى أَنْ يَفْتِنَ نِسَاءَنَا وَأَبْنَاءَنَا. فَقَالَ ذَلِكَ ابْنُ الدَّغِنَةِ لأَبِي بَكْرٍ، فَلَبِثَ أَبُو بَكْرٍ بِذَلِكَ يَعْبُدُ رَبَّهُ فِي دَارِهِ، وَلاَ يَسْتَعْلِنُ بِصَلاَتِهِ، وَلاَ يَقْرَأُ فِي غَيْرِ دَارِهِ، ثُمَّ بَدَا لأَبِي بَكْرٍ فَابْتَنَى مَسْجِدًا بِفِنَاءِ دَارِهِ وَكَانَ يُصَلِّي فِيهِ وَيَقْرَأُ الْقُرْآنَ، فَيَنْقَذِفُ عَلَيْهِ نِسَاءُ الْمُشْرِكِينَ وَأَبْنَاؤُهُمْ، وَهُمْ يَعْجَبُونَ مِنْهُ، وَيَنْظُرُونَ إِلَيْهِ، وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ رَجُلاً بَكَّاءً، لاَ يَمْلِكُ عَيْنَيْهِ إِذَا قَرَأَ الْقُرْآنَ، وَأَفْزَعَ ذَلِكَ أَشْرَافَ قُرَيْشٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ، فَأَرْسَلُوا إِلَى ابْنِ الدَّغِنَةِ، فَقَدِمَ عَلَيْهِمْ. فَقَالُوا إِنَّا كُنَّا أَجَرْنَا أَبَا بَكْرٍ بِجِوَارِكَ، عَلَى أَنْ يَعْبُدَ رَبَّهُ فِي دَارِهِ، فَقَدْ جَاوَزَ ذَلِكَ، فَابْتَنَى مَسْجِدًا بِفِنَاءِ دَارِهِ، فَأَعْلَنَ بِالصَّلاَةِ وَالْقِرَاءَةِ فِيهِ، وَإِنَّا قَدْ خَشِينَا أَنْ يَفْتِنَ نِسَاءَنَا وَأَبْنَاءَنَا فَانْهَهُ، فَإِنْ أَحَبَّ أَنْ يَقْتَصِرَ عَلَى أَنْ يَعْبُدَ رَبَّهُ فِي دَارِهِ فَعَلَ، وَإِنْ

أَبَى إِلاَّ أَنْ يُعْلِنَ بِذَلِكَ فَسَلْهُ أَنْ يَرُدَّ إِلَيْكَ ذِمَّتَكَ، فَإِنَّا قَدْ كَرِهْنَا أَنْ نُخْفِرَكَ، وَلَسْنَا مُقِرِّينَ لأَبِي بَكْرٍ الاسْتِعْلاَنَ. قَالَتْ عَائِشَةُ فَأَتَى ابْنُ الدَّغِنَةِ إِلَى أَبِي بَكْرٍ فَقَالَ قَدْ عَلِمْتَ الَّذِي عَاقَدْتُ لَكَ عَلَيْهِ، فَإِمَّا أَنْ تَقْتَصِرَ عَلَى ذَلِكَ، وَإِمَّا أَنْ تَرْجِعَ إِلَىَّ ذِمَّتِي، فَإِنِّي لاَ أُحِبُّ أَنْ تَسْمَعَ الْعَرَبُ أَنِّي أُخْفِرْتُ فِي رَجُلٍ عَقَدْتُ لَهُ. فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ فَإِنِّي أَرُدُّ إِلَيْكَ جِوَارَكَ وَأَرْضَى بِجِوَارِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. وَالنَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم يَوْمَئِذٍ بِمَكَّةَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم لِلْمُسْلِمِينَ إِنِّي أُرِيتُ دَارَ هِجْرَتِكُمْ ذَاتَ نَخْلٍ بَيْنَ لاَبَتَيْنِ. وَهُمَا الْحَرَّتَانِ، فَهَاجَرَ مَنْ هَاجَرَ قِبَلَ الْمَدِينَةِ، وَرَجَعَ عَامَّةُ مَنْ كَانَ هَاجَرَ بِأَرْضِ الْحَبَشَةِ إِلَى الْمَدِينَةِ، وَتَجَهَّزَ أَبُو بَكْرٍ قِبَلَ الْمَدِينَةِ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى رِسْلِكَ، فَإِنِّي أَرْجُو أَنْ يُؤْذَنَ لِي. فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ وَهَلْ تَرْجُو ذَلِكَ بِأَبِي أَنْتَ قَالَ نَعَمْ. فَحَبَسَ أَبُو بَكْرٍ نَفْسَهُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم لِيَصْحَبَهُ، وَعَلَفَ رَاحِلَتَيْنِ كَانَتَا عِنْدَهُ وَرَقَ السَّمُرِ وَهُوَ الْخَبَطُ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ فَبَيْنَمَا نَحْنُ يَوْمًا جُلُوسٌ فِي بَيْتِ أَبِي بَكْرٍ فِي نَحْرِ الظَّهِيرَةِ قَالَ قَائِلٌ لأَبِي بَكْرٍ هَذَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مُتَقَنِّعًا ـ فِي سَاعَةٍ لَمْ يَكُنْ يَأْتِينَا فِيهَا ـ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ فِدَاءٌ لَهُ أَبِي وَأُمِّي، وَاللَّهِ مَا جَاءَ بِهِ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ إِلاَّ أَمْرٌ. قَالَتْ فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَاسْتَأْذَنَ، فَأُذِنَ لَهُ فَدَخَلَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم لأَبِي بَكْرٍ أَخْرِجْ مَنْ عِنْدَكَ. فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّمَا هُمْ أَهْلُكَ بِأَبِي أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ فَإِنِّي قَدْ أُذِنَ لِي فِي الْخُرُوجِ. فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ الصَّحَابَةُ بِأَبِي أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم نَعَمْ. قَالَ أَبُو بَكْرٍ فَخُذْ بِأَبِي أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِحْدَى رَاحِلَتَىَّ هَاتَيْنِ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم بِالثَّمَنِ. قَالَتْ عَائِشَةُ فَجَهَّزْنَاهُمَا أَحَثَّ الْجِهَازِ، وَصَنَعْنَا لَهُمَا سُفْرَةً فِي جِرَابٍ، فَقَطَعَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ قِطْعَةً مِنْ نِطَاقِهَا فَرَبَطَتْ بِهِ عَلَى فَمِ الْجِرَابِ، فَبِذَلِكَ سُمِّيَتْ ذَاتَ النِّطَاقِ ـ قَالَتْ ـ ثُمَّ لَحِقَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَبُو بَكْرٍ بِغَارٍ فِي جَبَلِ ثَوْرٍ فَكَمَنَا فِيهِ ثَلاَثَ لَيَالٍ، يَبِيتُ عِنْدَهُمَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ وَهْوَ غُلاَمٌ شَابٌّ ثَقِفٌ لَقِنٌ، فَيُدْلِجُ مِنْ عِنْدِهِمَا بِسَحَرٍ، فَيُصْبِحُ مَعَ قُرَيْشٍ بِمَكَّةَ كَبَائِتٍ، فَلاَ يَسْمَعُ أَمْرًا يُكْتَادَانِ بِهِ إِلاَّ وَعَاهُ، حَتَّى يَأْتِيَهُمَا بِخَبَرِ ذَلِكَ حِينَ يَخْتَلِطُ الظَّلاَمُ، وَيَرْعَى عَلَيْهِمَا عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ مِنْحَةً مِنْ غَنَمٍ،

فَيُرِيحُهَا عَلَيْهِمَا حِينَ يَذْهَبُ سَاعَةٌ مِنَ الْعِشَاءِ، فَيَبِيتَانِ فِي رِسْلٍ وَهُوَ لَبَنُ مِنْحَتِهِمَا وَرَضِيفِهِمَا، حَتَّى يَنْعِقَ بِهَا عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ بِغَلَسٍ، يَفْعَلُ ذَلِكَ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ تِلْكَ اللَّيَالِي الثَّلَاثِ، وَاسْتَأْجَرَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَبُو بَكْرٍ رَجُلاً مِنْ بَنِي الدِّيلِ، وَهُوَ مِنْ بَنِي عَبْدِ بْنِ عَدِيٍّ هَادِيًا خِرِّيتًا ـ وَالْخِرِّيتُ الْمَاهِرُ بِالْهِدَايَةِ ـ قَدْ غَمَسَ حِلْفًا فِي آلِ الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ السَّهْمِيِّ، وَهُوَ عَلَى دِينِ كُفَّارِ قُرَيْشٍ فَأَمِنَاهُ، فَدَفَعَا إِلَيْهِ رَاحِلَتَيْهِمَا، وَوَاعَدَاهُ غَارَ ثَوْرٍ بَعْدَ ثَلاَثِ لَيَالٍ بِرَاحِلَتَيْهِمَا صُبْحَ ثَلاَثٍ، وَانْطَلَقَ مَعَهُمَا عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ وَالدَّلِيلُ فَأَخَذَ بِهِمْ طَرِيقَ السَّوَاحِلِ.

TERCÜME:

Peygamber'in رضى الله عنها hanımı Âişe ﷺ şöyle anlatır: Kendimi bildim bileli anne ve babam Müslümandı; Resûlullah'ın ﷺ sabah akşam evimize gelmediği bir gün geçmezdi. (Hadisin, Ebû Bekir'in Habeşistan'a hicret etmek istemesini ve İbnü'd-Duğunne'nin himayesini anlatan ilk kısmı özetlenmiştir.) Resûlullah ﷺ Müslümanlara şöyle buyurdu: **"Hicret yurdunuz bana gösterildi: iki kara taşlık arasında hurmalık bir arazi."** Bunun üzerine pek çok kişi Medine'ye hicret etti. Ebû Bekir de hicret için hazırlandı, ancak Resûlullah ﷺ ona: **"Biraz bekle, çünkü bana da izin verileceğini umuyorum."** buyurdu. Ebû Bekir ona eşlik etmek için kendini alıkoydu ve iki devesini dört ay boyunca semur yapraklarıyla besledi. Âişe dedi ki: Bir gün kızgın öğle vaktinde Ebû Bekir'in evinde otururken biri: "İşte Resûlullah ﷺ, hiç gelmediği bir vakitte başını örtmüş olarak geliyor." dedi. Ebû Bekir: "Vallahi, bu saatte ancak önemli bir iş için gelmiştir." dedi. Resûlullah izin isteyip içeri girdi ve buyurdu: **"Yanındakileri dışarı çıkar."** Ebû Bekir: "Onlar ancak senin ailendir, ey Allah'ın Resûlü." dedi. Buyurdu: **"Bana (hicret için) çıkma izni verildi."** Ebû Bekir: "Sana arkadaş olabilir miyim, ey Allah'ın Resûlü?" diye sordu. Buyurdu: **"Evet."** Ebû Bekir: "Şu iki devemden birini al." dedi. Buyurdu: **"Bedeliyle."** Âişe dedi ki: Onların yol azığını hızla hazırladık ve yiyeceği deri bir dağarcığa koyduk. ***Esmâ bint Ebî Bekir*** kuşağının bir parçasını kesip dağarcığın ağzını bağladı; bu yüzden ona ***Zâtü'n-Nitâk*** denildi. Sonra Resûlullah ﷺ ile Ebû Bekir ***Sevr Dağı'ndaki*** bir mağaraya ulaştılar ve orada ***üç gece*** kaldılar. Zeki bir genç olan ***Abdullah b. Ebî Bekir*** geceleri onların yanında kalır ve seher vakti ayrılırdı; böylece sabah Mekke'de Kureyş'in arasında, sanki orada gecelemiş gibi bulunurdu. Onlara karşı kurulan her tuzağı işitir ve hava kararınca onlara haber verirdi. Ebû Bekir'in azatlısı ***Âmir b. Füheyre*** yakınlarında koyun otlatır ve yatsıdan sonra sürüyü onlara getirirdi; böylece taze sütle gecelerlerdi. Resûlullah ﷺ ile Ebû Bekir, Benî Dîl'den bir adamı ***mahir bir kılavuz*** olarak kiraladılar; adam henüz Kureyş kâfirlerinin dinindeydi. Ona güvendiler, iki develerini ona teslim ettiler ve üç gece sonra Sevr Mağarası'nda buluşmak üzere sözleştiler. Âmir b. Füheyre ve kılavuzla birlikte yola çıktılar; kılavuz ***onları sahil yolundan götürdü***.

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Bukayr ← al-Layth ← 'Uqayl ← Ibn Şihab ← 'Urwah b. al-Zubair ← 'A'işah رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu Menâkıbi'l-Ensâr, Peygamber'in ﷺ ve Ashabının Medine'ye Hicreti Bâbı, Hadis No. 3905. Hadisin ilk kısmı özetlenmiştir.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3905

İLGİ ÇEKİCİ AYRINTILAR

HADİSTEKİ AYRINTI	DERS
Kızgın öğle vaktinde, insanların dinlendiği saatte gelmesi	Yolların tenha olduğu vakti seçmek; akıllıca bir plan.
Başını örterek gelmesi	Kureyş'in gözcülerinden gizlenmek.
"Yanındakileri dışarı çıkar"	Sırrı korumak; yalnızca bilmesi gerekenlere söylemek.
Ebû Bekir'in sevinçten ağlaması (İbn İshak rivayeti)	Fedakârlık fırsatı bir yük değil, bir nimet sayıldı.
"Bedeliyle"	Hicretin kendi malıyla olması; başkalarına yük olmamak.
Müşrik bir kılavuz	Güvenilir ve işinin ehli gayrimüslimlerin hizmetinden yararlanılabilir.

Âişe tarih vermez; ancak siyer kitapları Resûlullah'ın nübüvvetin 14. yılında ***Safer ayının sonunda*** çıktığını ve ***Rebîülevvel ayında*** Kubâ'ya vardığını zikreder.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ZÂTÜ'N-NİTÂKAYN ESMÂ

Ebû Bekir'in ailesinde herkesin bir görevi vardı. Âişe'nin ablası ***Esmâ bint Ebî Bekir*** رضى الله عنها yol azığını hazırlamakla görevliydi. Azık kabını bağlayacak ip bulamayınca çabucak harekete geçti:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3907

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا هِشَامٌ، عَنْ أَبِيهِ، وَفَاطِمَةَ، عَنْ أَسْمَاءَ، رضى الله عنها صَنَعْتُ سُفْرَةً لِلنَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم وَأَبِي بَكْرٍ حِينَ أَرَادَا الْمَدِينَةَ، فَقُلْتُ لأَبِي مَا أَجِدُ شَيْئًا أَرْبُطُهُ إِلاَّ نِطَاقِي. قَالَ فَشُقِّيهِ. فَفَعَلْتُ، فَسُمِّيَتْ ذَاتَ النِّطَاقَيْنِ.

TERCÜME:

Esmâ رضى الله عنها şöyle dedi: **"Peygamber ﷺ ile Ebû Bekir Medine'ye gitmek istediklerinde onlar için yol azığı hazırladım. Babama: 'Onu bağlayacak kuşağımdan başka bir şey bulamıyorum.' dedim. 'Onu (ikiye) böl.' dedi. Ben de öyle yaptım; bu yüzden bana Zâtü'n-Nitâkayn (iki kuşak sahibi) denildi."**

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): 'Abdullah b. Abi Şaibah ← Ebû Usamah ← Hişam ← bapanya ('Urwah) ve Fatimah bint al-Mundhir ← Asma' رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu Menâkıbi'l-Ensâr, Hadis No. 3907.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3907

Âişe'nin hadisi (No. 3905) ***Zâtü'n-Nitâk*** (kuşak sahibi) der; Esmâ ise kendisi ***Zâtü'n-Nitâkayn*** (***iki*** kuşak sahibi) der: biri giyilmek, diğeri azığı bağlamak için. İkisi de doğrudur; bu yalnızca bir ifade farkıdır.

SİYER NOTU: ESMÂ'NIN CESARETİ

İbn İshak, Esmâ'dan şunu rivayet eder: Resûlullah ile Ebû Bekir çıktıktan sonra aralarında ***Ebû Cehil***'in de bulunduğu bir grup Kureyşli evlerine geldi. Esmâ babasının nerede olduğunu bilmediğini söyleyince Ebû Cehil ***yüzüne bir tokat attı***; küpesi kulağından fırladı.

İbn İshak ayrıca, gözleri görmeyen ve henüz Müslüman olmayan dedesi ***Ebû Kuhâfe***'nin, Ebû Bekir'in bütün malı götürmesinden endişelendiğini zikreder. Esmâ para saklanan yere ***taşlar*** koyup üstünü bir bezle örttü, dedesinin elini üzerine koydurdu ve gönlünü rahatlattı.

KAYNAK:

İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye.

Ders: Kadınlar İslâm tarihinin en büyük olayında ***önemli bir rol*** üstlendi. Siyer kitaplarına göre Esmâ o sırada hamileydi, buna rağmen azık taşımak için Sevr Mağarası'na tırmanıyordu.

SEVR MAĞARASI: "ALLAH BİZİMLEDİR"

Resûlullah ﷺ ile Ebû Bekir doğrudan kuzeye (Medine yönüne) değil, ***güneye***, ***Sevr Dağı'na*** gittiler.

Kureyş'in takipçileri elbette önce Medine yolunu arayacaktı. Orada bir mağarada ***üç gece*** saklandılar. Allah o anı Kur'an'da kaydetmiştir:

TEVBE SÛRESİ 9:40

إِلَّا تَنصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ ٱللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ثَانِىَ ٱثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِى
ٱلْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَٰحِبِهِۦ لَا تَحْزَنْ إِنَّ ٱللَّهَ مَعَنَا ۖ فَأَنزَلَ ٱللَّهُ سَكِينَتَهُۥ عَلَيْهِ
وَأَيَّدَهُۥ بِجُنُودٍ لَّمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ٱلسُّفْلَىٰ ۗ وَكَلِمَةُ ٱللَّهِ هِىَ
ٱلْعُلْيَا ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾

Ona (Muhammed'e) yardım etmezseniz, bilin ki, inkar edenler onu Mekke'den çıkardıklarında mağarada bulunan iki kişiden biri olarak Allah ona yardım etmişti. Arkadaşına (Ebu Bekir'e) "Üzülme, Allah bizimledir" diyordu; Allah da ona güven vermiş, görmediğiniz askerlerle onu desteklemiş, inkar edenlerin sözünü alçaltmıştı. Ancak Allah'ın sözü yücedir. Allah güçlüdür, hakimdir.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/9:40

"İKİ KİŞİ HAKKINDA NE DÜŞÜNÜRSÜN…?"

Takipçiler mağaranın ağzına kadar geldi. O heyecanlı anı bizzat Ebû Bekir anlatır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3653

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ، حَدَّثَنَا هَمَّامٌ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ ـ رضى الله عنه ـ قَالَ قُلْتُ لِلنَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم وَأَنَا فِي الْغَارِ لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ نَظَرَ تَحْتَ قَدَمَيْهِ لأَبْصَرَنَا. فَقَالَ مَا ظَنُّكَ يَا أَبَا بَكْرٍ بِاثْنَيْنِ اللَّهُ ثَالِثُهُمَا.

TERCÜME:

Ebû Bekir رضى الله عنه şöyle dedi: Mağaradayken Peygamber'e ﷺ: "Onlardan biri ayaklarının altına baksa bizi görür." dedim. Buyurdu: **"Ey Ebû Bekir, üçüncüsü Allah olan iki kişi hakkında ne düşünürsün?"**

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Muhammed b. Sinan ← Hammam ← Thabit ← Anas ← Ebû Bakr رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu Fadâili Ashâbi'n-Nebî ﷺ, Hadis No. 3653. Müslim de rivayet etmiştir (No. 2381).

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3653

Resûlullah'ın bu sözü ***"Üzülme, Allah bizimledir"*** âyetiyle uyum içindedir. İbn Kesîr, buradaki ***Allah'ın beraberliğinin*** Resûlüne ve arkadaşına mahsus bir beraberlik — yardım, koruma ve destek — olduğunu açıklarİbn Kesîr Tefsiri 9:40.

EBÛ BEKİR'İN ENDİŞESİ

Ebû Bekir ***kendisi için endişe etmiyordu***. Âlimler, onun endişesinin ***Resûlullah'ın*** ﷺ güvenliği ve davetin geleceği için olduğunu açıklar. Âyetteki ***"arkadaşına"*** ifadesi, Ebû Bekir'in ***mağarada Resûlullah'ın*** ﷺ ***yoldaşı*** olduğuna dair Kur'an'ın şahitliğidir — arkadaşlığı Kur'an'da açıkça zikredilen tek sahâbîdir.

9:40 ÂYETİNDEKİ İFADELER	DERS
"iki kişiden biri"	Bütün Kureyş'e karşı yalnızca iki kişi — ama Allah onlarla beraber.
"Üzülme"	Önderin sükûneti, kendisine uyanları da sakinleştirir.
"Allah da ona güven vermiş"	Sekînet (iç huzuru) insan hilesinin değil, Allah'ın lütfunun eseridir.
"görmediğiniz askerlerle"	Allah'ın yardımı beklenmedik şekillerde gelir.
"Allah'ın sözü yücedir"	Hicretin nihai sonucu: İslâm galip gelir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ÖRÜMCEK VE GÜVERCİN: HANGİSİ SAHİH?

Hemen her Müslüman çocuk, Sevr Mağarası'nın ağzında ***ağ ören örümceği*** ve ***yumurtlayan bir çift güvercini***, böylece Kureyş'in içeride kimse olmadığını sandığını dinlemiştir. Bu kıssanın durumu nedir?

HİKÂYE	KAYNAK VE DEĞERLENDİRME
Mağaranın kapısına ağ ören örümcek	Müsned-i Ahmed 3251 (İbn Abbâs). İbn Hacer ve İbn Kesîr: senedi hasen. Elbânî ve el-Müsned muhakkikleri: zayıf. ***İhtilaflı.***
Mağaranın kapısında yumurtlayan iki güvercin	İbn Asâkir; İbn Kesîr bu senedle "garîb ciddan" (çok garip) der. ***Zayıf.***
Ebû Bekir: "Ayaklarının altına baksalar…"	Sahîh-i Buhârî 3653; Sahîh-i Müslim 2381. ***Sahih.***

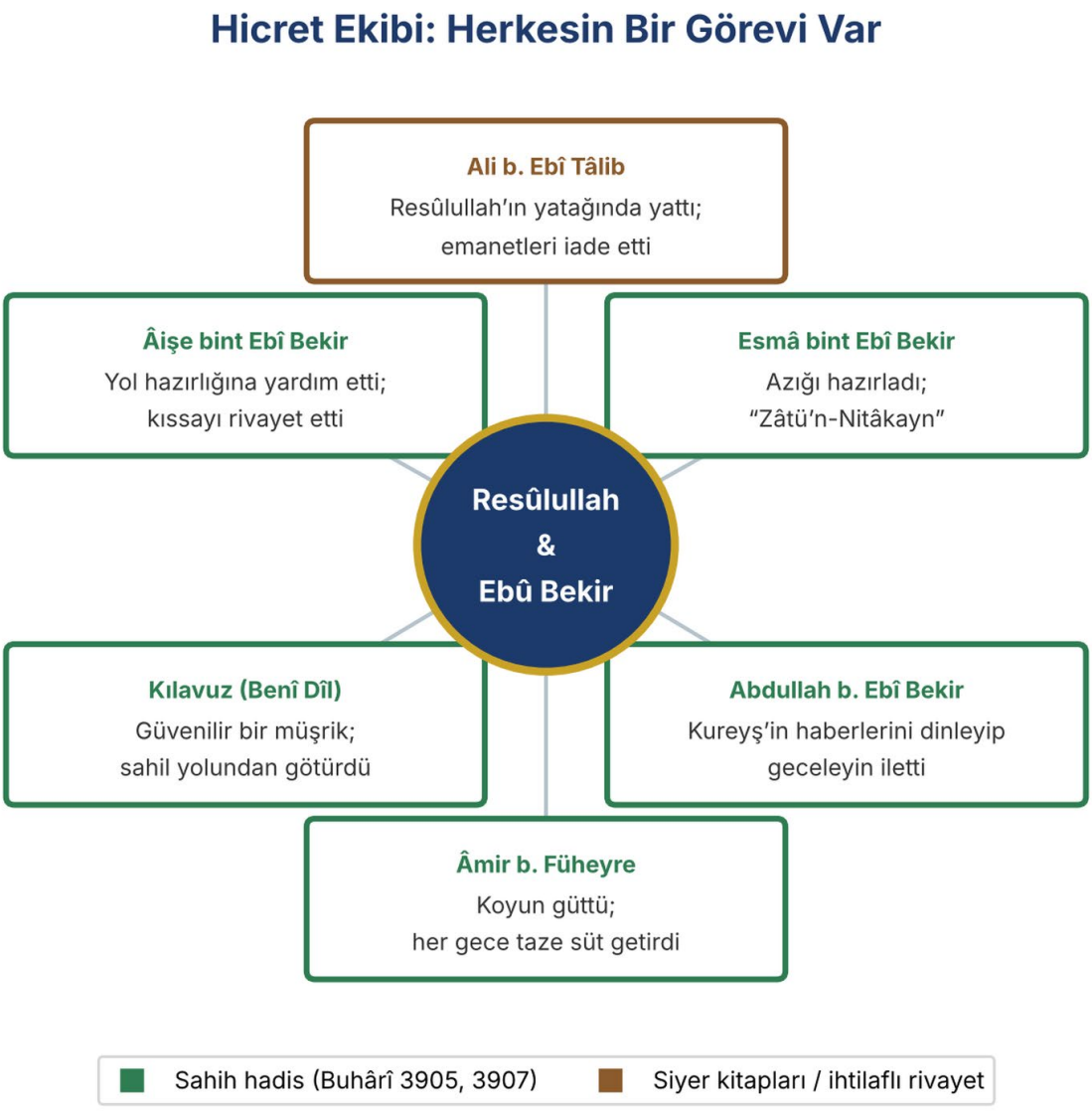
Elbânî, kıssa çok meşhur olsa da mağaradaki örümcek ve güvercin hakkında ***sahih bir hadis bulunmadığını*** yazar. İbn Hacer ve İbn Kesîr ise örümcek rivayetini hasen kabul eder. Dolayısıyla örümcek kıssası ***durumu açıklanarak*** anlatılabilir; güvercin kıssası ise bir gerçek olarak anlatılmamalıdır.

KESİN OLAN: ALLAH'IN KORUMASI

Kesin olan, Kur'an'ın ve sahih hadisin bildirdiğidir: takipçiler ***tam mağaranın üzerinde duruyordu***; ayaklarının altına baksalar görecekleri hâlde ***Allah onları kör etti***. Gerçek mucize Resûlullah'ın ﷺ sükûneti ve Allah'ın şu vaadidir: ***"Allah bizimledir"***.

HİCRET EKİBİ

Âişe'nin hadisi, hicretin ***titizlikle planlanmış bir ekip çalışması*** olduğunu gösterir. Herkese kabiliyetine uygun bir görev verilmişti:

Şekil 2: Hicret ekibi ve her birinin görevi.

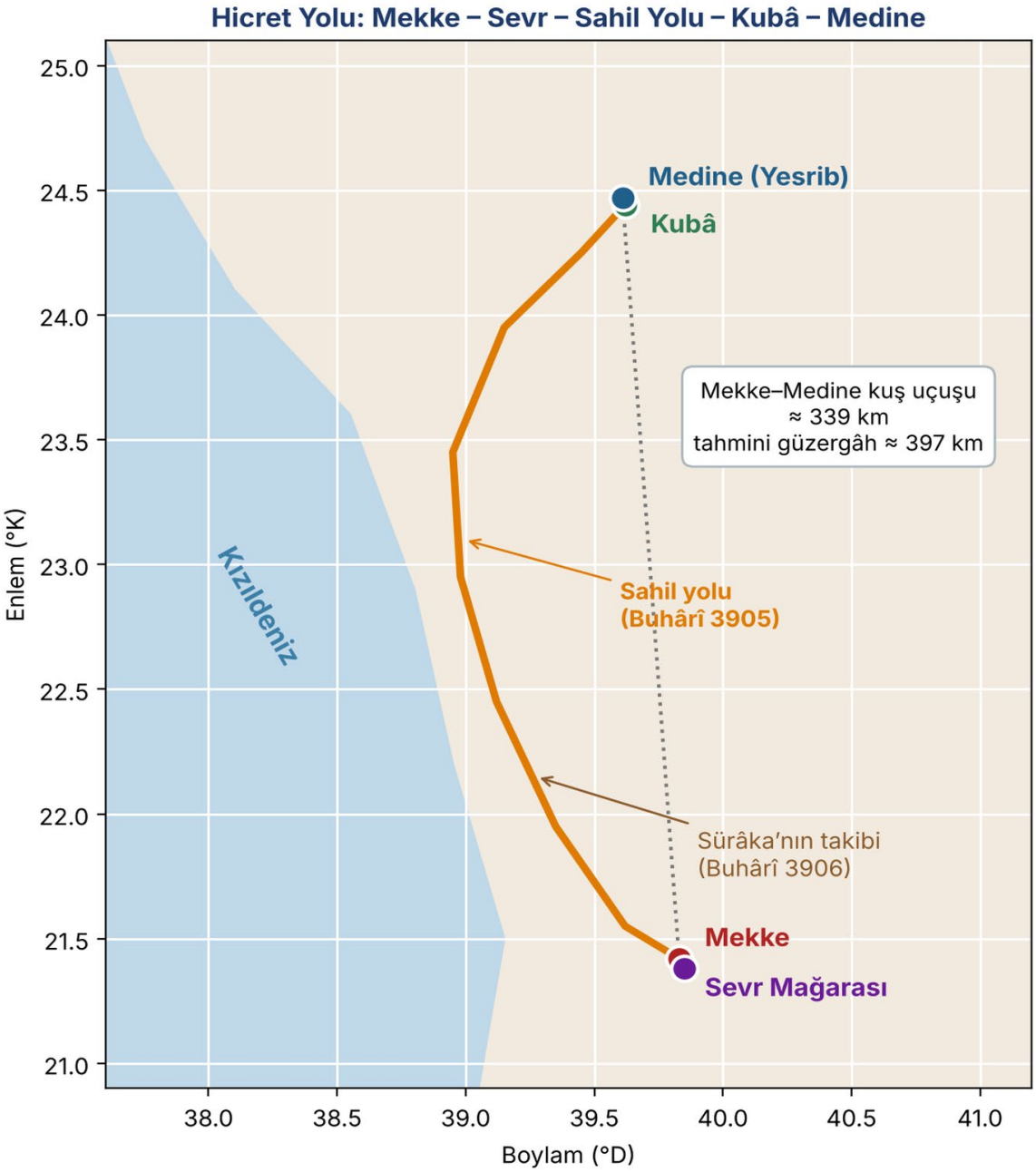
KİŞİ	GÖREVİ VE KAYNAĞI
Abdullah b. Ebî Bekir	Zeki genç; mağarada geceler, sabahtan önce dönerdi; Kureyş'in tuzaklarını dinleyip geceleyin haber verirdi (Buhârî 3905).
Âmir b. Füheyre	Ebû Bekir'in azatlısı; koyunları mağaraya güderdi; taze süt sağlardı (Buhârî 3905). Siyer kitapları: koyunları Abdullah'ın izlerini silerdi.
Esmâ bint Ebî Bekir	Azığı hazırladı; iki kuşak (Buhârî 3905, 3907).
Benî Dîl'den kılavuz	Güvenilir ve mahir bir müşrik; develeri korudu; onları sahil yolundan götürdü (Buhârî 3905). Siyer kitapları adını Abdullah b. Ureykıt olarak verir.
Ali b. Ebû Tâlib	Resûlullah'ın yatağında yattı ve emanetleri iade etti (rivayet ihtilaflıdır; siyer kitapları).

Ders: ***Tevekkül plan yapmamak demek değildir***. Resûlullah ﷺ insanların en çok tevekkül edeniydi; buna rağmen her ayrıntıyı planladı: zaman, yön, azık, haber alma, izlerin silinmesi ve kılavuz. Bütün çaba gösterildikten sonra şöyle dedi: ***"Allah bizimledir."***

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SAHİL YOLU VE ÇOBAN

Üç gece sonra kılavuz iki deveyle geldi ve dört kişi yola çıktı — Resûlullah ﷺ, Ebû Bekir, Âmir b. Füheyre ve kılavuz. Olağan kervan yolunu değil, nadiren kullanılan ***sahil yolunu*** izlediler:

Şematik harita. Gerçek güzergâh kesin olarak bilinemez; koordinatlar ve kıyı çizgisi yaklaşıktır.

Şekil 3: Mekke'den Medine'ye hicret yolu (şematik harita).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAYANIN GÖLGESİ VE ÇOBANIN SÜTÜ

Ebû Bekir bu yolculuktaki bir olayı Âzib'e ve oğlu Berâ'ya anlatmıştır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3615

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ أَبُو الْحَسَنِ الْحَرَّانِيُّ، حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ، سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ، يَقُولُ جَاءَ أَبُو بَكْرٍ ـ رضى الله عنه ـ إِلَى أَبِي فِي مَنْزِلِهِ، فَاشْتَرَى مِنْهُ رَحْلاً فَقَالَ لِعَازِبٍ ابْعَثِ ابْنَكَ يَحْمِلْهُ مَعِي. قَالَ فَحَمَلْتُهُ مَعَهُ، وَخَرَجَ أَبِي يَنْتَقِدُ ثَمَنَهُ، فَقَالَ لَهُ أَبِي يَا أَبَا بَكْرٍ حَدِّثْنِي كَيْفَ صَنَعْتُمَا حِينَ سَرَيْتُمْ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ نَعَمْ أَسْرَيْنَا لَيْلَتَنَا، وَمِنَ الْغَدِ حَتَّى قَامَ قَائِمُ الظَّهِيرَةِ، وَخَلاَ الطَّرِيقُ لاَ يَمُرُّ فِيهِ أَحَدٌ، فَرُفِعَتْ لَنَا صَخْرَةٌ طَوِيلَةٌ، لَهَا ظِلٌّ لَمْ تَأْتِ عَلَيْهِ الشَّمْسُ فَنَزَلْنَا عِنْدَهُ، وَسَوَّيْتُ لِلنَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم مَكَانًا بِيَدِي يَنَامُ عَلَيْهِ، وَبَسَطْتُ فِيهِ فَرْوَةً، وَقُلْتُ نَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَأَنَا أَنْفُضُ لَكَ مَا حَوْلَكَ. فَنَامَ وَخَرَجْتُ أَنْفُضُ مَا حَوْلَهُ، فَإِذَا أَنَا بِرَاعٍ مُقْبِلٍ بِغَنَمِهِ إِلَى الصَّخْرَةِ يُرِيدُ مِنْهَا مِثْلَ الَّذِي أَرَدْنَا فَقُلْتُ لِمَنْ أَنْتَ يَا غُلاَمُ فَقَالَ لِرَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ أَوْ مَكَّةَ. قُلْتُ أَفِي غَنَمِكَ لَبَنٌ قَالَ نَعَمْ. قُلْتُ أَفَتَحْلُبُ قَالَ نَعَمْ. فَأَخَذَ شَاةً. فَقُلْتُ انْفُضِ الضَّرْعَ مِنَ التُّرَابِ وَالشَّعَرِ وَالْقَذَى. قَالَ فَرَأَيْتُ الْبَرَاءَ يَضْرِبُ إِحْدَى يَدَيْهِ عَلَى الأُخْرَى يَنْفُضُ، فَحَلَبَ فِي قَعْبٍ كُثْبَةً مِنْ لَبَنٍ، وَمَعِي إِدَاوَةٌ حَمَلْتُهَا لِلنَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم يَرْتَوِي مِنْهَا، يَشْرَبُ وَيَتَوَضَّأُ، فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم فَكَرِهْتُ أَنْ أُوقِظَهُ، فَوَافَقْتُهُ حِينَ اسْتَيْقَظَ، فَصَبَبْتُ مِنَ الْمَاءِ عَلَى اللَّبَنِ حَتَّى بَرَدَ أَسْفَلُهُ، فَقُلْتُ اشْرَبْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ـ قَالَ ـ فَشَرِبَ، حَتَّى رَضِيتُ ثُمَّ قَالَ أَلَمْ يَأْنِ لِلرَّحِيلِ. قُلْتُ بَلَى ـ قَالَ ـ فَارْتَحَلْنَا بَعْدَ مَا مَالَتِ الشَّمْسُ، وَاتَّبَعَنَا سُرَاقَةُ بْنُ مَالِكٍ، فَقُلْتُ أُتِينَا يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَقَالَ لاَ تَحْزَنْ، إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا. فَدَعَا عَلَيْهِ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم فَارْتَطَمَتْ بِهِ فَرَسُهُ إِلَى بَطْنِهَا ـ أُرَى فِي جَلَدٍ مِنَ الأَرْضِ، شَكَّ زُهَيْرٌ ـ فَقَالَ إِنِّي أُرَاكُمَا قَدْ دَعَوْتُمَا عَلَيَّ فَادْعُوَا لِي، فَاللَّهُ لَكُمَا أَنْ أَرُدَّ عَنْكُمَا الطَّلَبَ. فَدَعَا لَهُ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم فَنَجَا فَجَعَلَ لاَ يَلْقَى أَحَدًا إِلاَّ قَالَ كَفَيْتُكُمْ مَا هُنَا. فَلاَ يَلْقَى أَحَدًا إِلاَّ رَدَّهُ. قَالَ وَوَفَى لَنَا.

TERCÜME:

Berâ b. Âzib رضى الله عنهما şöyle dedi: Ebû Bekir babama gelip bir semer satın aldı… Babam: "Ey Ebû Bekir, Resûlullah ﷺ ile birlikte gece yolculuğu yaptığınızda neler yaptığınızı bana anlat." dedi. Ebû Bekir şöyle dedi:

"Bütün gece ve ertesi gün öğleye kadar yol aldık; yol tenhalaşmış, kimse geçmiyordu. Derken gölgesi olan, henüz güneş vurmamış uzun bir kaya göründü. Orada konakladık. Peygamber ﷺ uyusun diye bir yer düzelttim ve bir post serdim, sonra: 'Uyu ey Allah'ın Resûlü, ben etrafını gözetirim.' dedim. O uyudu, ben de çıkıp etrafı gözetledim. Derken bir çoban koyunlarıyla çıkageldi… 'Koyunlarında süt var mı?' diye sordum. 'Evet.' dedi. 'Bizim için sağar mısın?' 'Evet.' Koyunun memesini tozdan temizlemesini söyledim; o da bir kaba biraz süt sağdı. Yanımda Peygamber'in ﷺ içmesi ve abdest alması için bir su kabı vardı. Ona geldim; uyandırmak istemedim, fakat o uyanmıştı. Sütün altı soğuyuncaya kadar üzerine su döktüm ve 'İç ey Allah'ın Resûlü.' dedim. O içti, ben de gönlüm hoş oldu… Sonra yola koyulduk; Sürâka b. Mâlik peşimize düştü. 'Yakalandık ey Allah'ın Resûlü.' dedim. Buyurdu: 'Üzülme, Allah bizimledir.'"

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Muhammed b. Yusuf ← Ahmed b. Yazid al-Harrani ← Züheyr b. Mu'awiyah ← Ebû Ishaq ← al-Bara' b. 'Azib ← Ebû Bakr رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu'l-Menâkıb, Nübüvvet Alâmetleri Bâbı, Hadis No. 3615. Tercüme özetlenmiştir; Sürâka kısmı bir sonraki bölümde ele alınmaktadır.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3615

Bu hadis ***Ebû Bekir'in sevgisini ve hizmetini*** gösterir: uyunacak yeri düzeltti, nöbet tuttu, sütü tozdan temizletti ve onu suyla soğuttu. Uyuyan Resûlullah'ı ﷺ uyandırmaya gönlü razı olmadı.

Âlimler başkasına ait koyunun sütünü nasıl içtiklerini tartışmıştır. İbn Hacer, o dönemde Araplar arasında ***yolcuların hayvan sütünden içmesine izin verilmesinin*** bir âdet olduğunu, çobanın da onlar için sağmaya razı olduğunu açıklar.

SÜRÂKA B. MÂLİK

Kureyş, ölü ya da diri ele geçirilmeleri hâlinde ***yüz deve*** ödül vaat etti; bu ödül her biri için — Resûlullah ﷺ ve Ebû Bekir — ayrı ayrıydı. Benî Müdlic kabilesinden usta bir iz sürücü olan ***Sürâka b. Mâlik b. Cu'şum*** onların izini sürdü. Olanları kendisi anlatır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3906

قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَأَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَالِكٍ الْمُدْلِجِيُّ ـ وَهُوَ ابْنُ أَخِي سُرَاقَةَ بْنِ مَالِكِ بْنِ جُعْشُمٍ ـ أَنَّ أَبَاهُ، أَخْبَرَهُ أَنَّهُ، سَمِعَ سُرَاقَةَ بْنَ جُعْشُمٍ، يَقُولُ جَاءَنَا رُسُلُ كُفَّارِ قُرَيْشٍ

يَجْعَلُونَ فِي رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَبِي بَكْرٍ دِيَةَ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا، مَنْ قَتَلَهُ أَوْ أَسَرَهُ، فَبَيْنَمَا أَنَا جَالِسٌ فِي مَجْلِسٍ مِنْ مَجَالِسِ قَوْمِي بَنِي مُدْلِجٍ أَقْبَلَ رَجُلٌ مِنْهُمْ حَتَّى قَامَ عَلَيْنَا وَنَحْنُ جُلُوسٌ، فَقَالَ يَا سُرَاقَةُ، إِنِّي قَدْ رَأَيْتُ آنِفًا أَسْوِدَةً بِالسَّاحِلِ ـ أُرَاهَا مُحَمَّدًا وَأَصْحَابَهُ. قَالَ سُرَاقَةُ فَعَرَفْتُ أَنَّهُمْ هُمْ، فَقُلْتُ لَهُ إِنَّهُمْ لَيْسُوا بِهِمْ، وَلَكِنَّكَ رَأَيْتَ فُلاَنًا وَفُلاَنًا انْطَلَقُوا بِأَعْيُنِنَا. ثُمَّ لَبِثْتُ فِي الْمَجْلِسِ سَاعَةً، ثُمَّ قُمْتُ فَدَخَلْتُ فَأَمَرْتُ جَارِيَتِي أَنْ تَخْرُجَ بِفَرَسِي وَهْيَ مِنْ وَرَاءِ أَكَمَةٍ فَتَحْبِسَهَا عَلَيَّ، وَأَخَذْتُ رُمْحِي، فَخَرَجْتُ بِهِ مِنْ ظَهْرِ الْبَيْتِ، فَخَطَطْتُ بِزُجِّهِ الأَرْضَ، وَخَفَضْتُ عَالِيَهُ حَتَّى أَتَيْتُ فَرَسِي فَرَكِبْتُهَا، فَرَفَعْتُهَا تُقَرِّبُ بِي حَتَّى دَنَوْتُ مِنْهُمْ، فَعَثَرَتْ بِي فَرَسِي، فَخَرَرْتُ عَنْهَا فَقُمْتُ، فَأَهْوَيْتُ يَدِي إِلَى كِنَانَتِي فَاسْتَخْرَجْتُ مِنْهَا الأَزْلاَمَ، فَاسْتَقْسَمْتُ بِهَا أَضُرُّهُمْ أَمْ لاَ فَخَرَجَ الَّذِي أَكْرَهُ، فَرَكِبْتُ فَرَسِي، وَعَصَيْتُ الأَزْلاَمَ، تُقَرِّبُ بِي حَتَّى إِذَا سَمِعْتُ قِرَاءَةَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَهْوَ لاَ يَلْتَفِتُ، وَأَبُو بَكْرٍ يُكْثِرُ الالْتِفَاتَ سَاخَتْ يَدَا فَرَسِي فِي الأَرْضِ حَتَّى بَلَغَتَا الرُّكْبَتَيْنِ، فَخَرَرْتُ عَنْهَا ثُمَّ زَجَرْتُهَا فَنَهَضَتْ، فَلَمْ تَكَدْ تُخْرِجُ يَدَيْهَا، فَلَمَّا اسْتَوَتْ قَائِمَةً، إِذَا لأَثَرِ يَدَيْهَا عُثَانٌ سَاطِعٌ فِي السَّمَاءِ مِثْلُ الدُّخَانِ، فَاسْتَقْسَمْتُ بِالأَزْلاَمِ، فَخَرَجَ الَّذِي أَكْرَهُ، فَنَادَيْتُهُمْ بِالأَمَانِ فَوَقَفُوا، فَرَكِبْتُ فَرَسِي حَتَّى جِئْتُهُمْ، وَوَقَعَ فِي نَفْسِي حِينَ لَقِيتُ مَا لَقِيتُ مِنَ الْحَبْسِ عَنْهُمْ أَنْ سَيَظْهَرُ أَمْرُ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَقُلْتُ لَهُ إِنَّ قَوْمَكَ قَدْ جَعَلُوا فِيكَ الدِّيَةَ. وَأَخْبَرْتُهُمْ أَخْبَارَ مَا يُرِيدُ النَّاسُ بِهِمْ، وَعَرَضْتُ عَلَيْهِمُ الزَّادَ وَالْمَتَاعَ، فَلَمْ يَرْزَآنِي وَلَمْ يَسْأَلاَنِي إِلاَّ أَنْ قَالَ أَخْفِ عَنَّا. فَسَأَلْتُهُ أَنْ يَكْتُبَ لِي كِتَابَ أَمْنٍ، فَأَمَرَ عَامِرَ بْنَ فُهَيْرَةَ، فَكَتَبَ فِي رُقْعَةٍ مِنْ أَدِيمٍ، ثُمَّ مَضَى رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم لَقِيَ الزُّبَيْرَ فِي رَكْبٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ كَانُوا تِجَارًا قَافِلِينَ مِنَ الشَّأْمِ، فَكَسَا الزُّبَيْرُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَبَا بَكْرٍ ثِيَابَ بَيَاضٍ، وَسَمِعَ الْمُسْلِمُونَ بِالْمَدِينَةِ مَخْرَجَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مِنْ مَكَّةَ، فَكَانُوا يَغْدُونَ كُلَّ غَدَاةٍ إِلَى الْحَرَّةِ فَيَنْتَظِرُونَهُ، حَتَّى يَرُدَّهُمْ حَرُّ الظَّهِيرَةِ، فَانْقَلَبُوا يَوْمًا بَعْدَ مَا أَطَالُوا انْتِظَارَهُمْ، فَلَمَّا أَوَوْا إِلَى بُيُوتِهِمْ، أَوْفَى رَجُلٌ مِنْ يَهُودَ عَلَى أُطُمٍ مِنْ آطَامِهِمْ لأَمْرٍ يَنْظُرُ إِلَيْهِ، فَبَصُرَ بِرَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَصْحَابِهِ

مُبَيِّضِينَ يَزُولُ بِهِمُ السَّرَابُ، فَلَمْ يَمْلِكِ الْيَهُودِيَّ أَنْ قَالَ بِأَعْلَى صَوْتِهِ يَا مَعَاشِرَ الْعَرَبِ هَذَا جَدُّكُمُ الَّذِي تَنْتَظِرُونَ. فَثَارَ الْمُسْلِمُونَ إِلَى السِّلاَحِ، فَتَلَقَّوْا رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم بِظَهْرِ الْحَرَّةِ، فَعَدَلَ بِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ حَتَّى نَزَلَ بِهِمْ فِي بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ، وَذَلِكَ يَوْمَ الاِثْنَيْنِ مِنْ شَهْرِ رَبِيعٍ الأَوَّلِ، فَقَامَ أَبُو بَكْرٍ لِلنَّاسِ، وَجَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم صَامِتًا، فَطَفِقَ مَنْ جَاءَ مِنَ الأَنْصَارِ مِمَّنْ لَمْ يَرَ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يُحَيِّي أَبَا بَكْرٍ، حَتَّى أَصَابَتِ الشَّمْسُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَأَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ حَتَّى ظَلَّلَ عَلَيْهِ بِرِدَائِهِ، فَعَرَفَ النَّاسُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم عِنْدَ ذَلِكَ، فَلَبِثَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فِي بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ بِضْعَ عَشْرَةَ لَيْلَةً وَأُسِّسَ الْمَسْجِدُ الَّذِي أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى، وَصَلَّى فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم، ثُمَّ رَكِبَ رَاحِلَتَهُ فَسَارَ يَمْشِي مَعَهُ النَّاسُ حَتَّى بَرَكَتْ عِنْدَ مَسْجِدِ الرَّسُولِ صلى الله عليه وسلم بِالْمَدِينَةِ، وَهْوَ يُصَلِّي فِيهِ يَوْمَئِذٍ رِجَالٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، وَكَانَ مِرْبَدًا لِلتَّمْرِ لِسُهَيْلٍ وَسَهْلٍ غُلاَمَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي حَجْرِ أَسْعَدَ بْنِ زُرَارَةَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم حِينَ بَرَكَتْ بِهِ رَاحِلَتُهُ هَذَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ الْمَنْزِلُ. ثُمَّ دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم الْغُلاَمَيْنِ، فَسَاوَمَهُمَا بِالْمِرْبَدِ لِيَتَّخِذَهُ مَسْجِدًا، فَقَالاَ لاَ بَلْ نَهَبُهُ لَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، ثُمَّ بَنَاهُ مَسْجِدًا، وَطَفِقَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَنْقُلُ مَعَهُمُ اللَّبِنَ فِي بُنْيَانِهِ، وَيَقُولُ وَهُوَ يَنْقُلُ اللَّبِنَ هَذَا الْحِمَالُ لاَ حِمَالَ خَيْبَرْ هَذَا أَبَرُّ رَبَّنَا وَأَطْهَرْ. وَيَقُولُ اللَّهُمَّ إِنَّ الأَجْرَ أَجْرُ الآخِرَهْ فَارْحَمِ الأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَهْ. فَتَمَثَّلَ بِشِعْرِ رَجُلٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ لَمْ يُسَمَّ لِي. قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَلَمْ يَبْلُغْنَا فِي الأَحَادِيثِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم تَمَثَّلَ بِبَيْتِ شِعْرٍ تَامٍّ غَيْرِ هذه الآيات

TERCÜME:

Sürâka b. Cu'şum şöyle dedi: **"Kureyş kâfirlerinin elçileri bize gelip Resûlullah'ı ﷺ ve Ebû Bekir'i öldüren ya da esir edene, her biri için bir diyet (yüz deve) ödül vaat ettiler. Kavmim Benî Müdlic'in bir meclisinde otururken bir adam gelip: 'Ey Sürâka, az önce sahilde birtakım karaltılar gördüm; sanırım onlar Muhammed ve arkadaşları.' dedi. Onların o olduğunu anladım, fakat: 'Onlar değil; sen falan ve falancayı gördün, önümüzden çıkıp gittiler.' dedim. Bir süre oturdum, sonra eve dönüp cariyeme atımı tepenin arkasında hazırlamasını söyledim. Mızrağımı alıp arka kapıdan çıktım... Atımı koşturup onlara yaklaştım; atım tökezledi ve düştüm. Onlara zarar verip vermeyeceğimi anlamak için fal oklarımı çektim; hoşlanmadığım cevap çıktı. Yine bindim; nihayet Resûlullah'ın ﷺ okuyuşunu işittim — o hiç**

dönüp bakmıyor, Ebû Bekir ise sık sık dönüp bakıyordu — derken *atımın iki ön ayağı dizlerine kadar toprağa gömüldü* **ve düştüm… Ayağa kalktığında ayaklarının izinden göğe doğru duman gibi bir toz yükseldi. Yine fal oku çektim; yine hoşlanmadığım cevap çıktı. Bunun üzerine onlara eman dileyerek seslendim; durdular. Atıma binip yanlarına vardım; onlara ulaşmaktan alıkonduğumda gönlüme** *Resûlullah'ın ﷺ davasının galip geleceği* **düştü. Kavminin vaat ettiği ödülü ve planlarını ona haber verdim, azık teklif ettim, fakat hiçbir şey almadılar. Yalnızca: 'Bizi gizli tut.' buyurdu. Benim için bir eman yazısı yazmasını istedim; Âmir b. Füheyre'ye emretti, o da bir deri parçasına yazdı."** İbn Şihâb dedi ki: Urve b. Zübeyr anlattı: Resûlullah ﷺ, Şam'dan dönen Müslüman tüccarlardan oluşan bir kervanda ***Zübeyr*** ile karşılaştı; Zübeyr, Resûlullah'a ve Ebû Bekir'e beyaz elbiseler giydirdi. Medine'deki Müslümanlar onun Mekke'den çıktığını duyunca ***her sabah Harre'ye çıkıp onu beklerlerdi***; ta ki öğle sıcağı onları geri dönmeye zorlayıncaya kadar. Bir gün kalesinin üzerindeki bir Yahudi, Resûlullah'ı ﷺ ve arkadaşını beyaz elbiseler içinde serabın içinden belirirken gördü ve bağırdı: "Ey Araplar! İşte beklediğiniz büyüğünüz!" Müslümanlar onu karşılamak için Harre'ye koştu. O sağa dönerek ***Benî Amr b. Avf*** yurduna indi; bu, ***Rebîülevvel ayında bir pazartesi günü*** idi. Ebû Bekir ayakta insanları karşılarken Resûlullah ﷺ sessizce oturuyordu; onu daha önce hiç görmemiş olanlar Ebû Bekir'e selâm veriyordu; nihayet güneş Resûlullah'a vurunca Ebû Bekir ridâsıyla onu gölgeledi — işte o zaman Resûlullah'ı ﷺ tanıdılar. Benî Amr b. Avf arasında on küsur gece kaldı ve ***takvâ üzerine kurulan mescidi tesis etti***, içinde namaz kıldı. Sonra devesine bindi, insanlar da onunla birlikte yürüdü; nihayet ***deve Medine'de Resûlullah'ın ﷺ mescidinin yerinde çöktü***.

Orası, Es'ad b. Zürâre'nin himayesindeki iki yetim olan ***Sehl ve Süheyl***'e ait bir hurma kurutma yeriydi. Buyurdu: **"İnşallah konak yerimiz burasıdır."** Fiyatını konuşmak için iki çocuğu çağırdı, fakat onlar: "Onu sana hediye ediyoruz, ey Allah'ın Resûlü." dediler. Sonra orayı mescid olarak inşa etti. Bizzat kendisi ***kerpiç taşıyor*** ve şöyle diyordu: **"Allah'ım, asıl ecir ahiret ecridir; Ensâr'a ve Muhâcirlere rahmet eyle."**

SENED İmam Buhârî'nin önceki hadisteki (No. 3905) senediyle şu râviye kadar, sonra (talebeden hocaya): Ibn Şihab ← 'Abdurrahmân b. Malik al-Mudliji ← bapanya (Malik b. Ju'şum) ← Suraqah b. Ju'şum رضى الله عنه; ikinci kısım ise Ibn Şihab ← 'Urwah b. al-Zubair.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu Menâkıbi'l-Ensâr, Peygamber'in ﷺ ve Ashabının Medine'ye Hicreti Bâbı, Hadis No. 3906. Tercümenin bir kısmı özetlenmiştir.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3906

SÜRÂKA HAKKINDA ÜÇ RİVAYET

RİVAYET	TEMEL AYRINTILAR
Buhârî 3906 (Sürâka'nın kendi anlatımı)	Atı tökezledi, sonra ön ayakları dizlerine kadar gömüldü; fal okları; Âmir b. Füheyre'nin yazdığı eman yazısı.
Buhârî 3615 (Ebû Bekir)	Resûlullah dua etti, at karnına kadar gömüldü; Sürâka dua istedi ve takipçileri başka yöne çevireceğine söz verdi.
Buhârî 3911 (Enes)	"Günün başında Allah'ın Nebîsine düşmandı, günün sonunda ise onun koruyucusu oldu."

Bu rivayetler birbirini tamamlar. En şaşırtıcı olanı Sürâka'nın değişimidir: Resûlullah'ı ***yakalamak*** için çıkmış, diğer takipçileri geri çeviren bir ***koruyucu*** olarak dönmüştür. Siyer kitaplarına göre Sürâka birkaç yıl sonra, Mekke'nin fethi ve Huneyn savaşından sonra Müslüman oldu.

SİYER NOTU: KİSRÂ'NIN BİLEZİKLERİ

Meşhur bir kıssaya göre Resûlullah ﷺ Sürâka'ya: "Kisrâ'nın bileziklerini taktığında hâlin nice olur?" buyurmuş, Ömer döneminde de Fars kralının bilezikleri ona takılmıştır. Bu kıssa ***mürsel*** (senedi kopuk) olarak rivayet edilmiştir ve ***sahih hadis kitaplarında yer almaz***. Durumu açıklanarak bir siyer rivayeti olarak anılabilir.

KAYNAK:
İbn Hacer, el-İsâbe, Sürâka b. Mâlik biyografisi.

ÜMMÜ MA'BED'İN ÇADIRI

Siyer kitapları, hicret kafilesinin yolda Huzâa kabilesinden ***Ümmü Ma'bed*** adında yaşlı bir kadının çadırına uğradığını rivayet eder. Satın alacak yiyeceği olup olmadığını sordular; fakat kıtlık mevsimiydi ve hiçbir şeyi yoktu.

SİYER NOTU: ÜMMÜ MA'BED'İN KOYUNU

Resûlullah ﷺ, sürüye yetişemeyecek kadar zayıf bir koyun gördü. İzin istedi, Allah'ın adını anarak ve dua ederek memesini sıvazladı; ***süt akmaya başladı***. Önce Ümmü Ma'bed'e doyuncaya kadar içirdi, sonra arkadaşlarına, en son da kendisi içti; sonra kabı onun için tekrar doldurdu.

Kocası Ebû Ma'bed eve dönüp sorunca Ümmü Ma'bed misafirini, Arap edebiyatında ***Peygamber'in ﷺ en meşhur dış görünüş tasviri*** olan sözlerle anlattı: parlak bir yüz, güzel bir ahlâk, gür bir ses ve düzgün bir söz.

Değerlendirme: Hâkim (el-Müstedrek), Taberânî ve Beyhakî rivayet etmiştir. Hâkim senedini sahih sayar; İbn Kesîr bu kıssanın ***birbirini destekleyen pek çok yoldan*** rivayet edildiğini belirtir. Bazı araştırmacılar ise senedlerini zayıf bulur. Dolayısıyla ***ihtilaflıdır***, ancak siyer bağlamında anlatılması kabul görmüştür.

KAYNAK:

HadithAnswers, "The famous description of Nabi ﷺ by Ummu Ma'bad". https://hadithanswers.com/the-famous-description-of-nabi-sallallahu-alayhi-wa-sallam-by-ummu-mabad-radiyallahu-anha/

Ders: Takip edildiği hâlde bile Resûlullah ﷺ ***izinsiz bir şey almadı*** ve ***en son kendisi içti***. Nitekim başka bir hadiste buyurur: ***"Topluluğa su dağıtan, en son içendir"*** (Sahîh-i Müslim 681).

HARRE'DE BEKLEYİŞ

Resûlullah'ın ﷺ Mekke'den çıktığı haberi Medine'ye ondan önce ulaştı. Buhârî 3906 hadisinin ikinci kısmı halkın ***özlemini*** anlatır: her sabah şehrin kenarındaki kara taşlık arazi olan ***Harre***'ye çıkar, öğle sıcağı onları dönmeye zorlayıncaya kadar beklerlerdi.

Bir gün onlar döndükten sonra kalesinin üzerindeki ***bir Yahudi***, serabın içinden beyaz giysili iki kişinin belirdiğini gördü ve bağırdı: ***"Ey Araplar! İşte beklediğiniz büyüğünüz!"*** Müslümanlar hemen silahlarını kuşanıp onu karşılamaya çıktı.

PAZARTESİ GÜNÜ

Resûlullah Kubâ'ya Rebîülevvel ayında ***bir pazartesi günü*** vardı (Buhârî 3906). Pazartesi günü onun hayatında özel bir yere sahiptir. Pazartesi orucu sorulduğunda şöyle buyurmuştur: ***"O, doğduğum gündür; peygamber olarak gönderildiğim (veya bana vahyin indirildiği) gündür"*** (Sahîh-i Müslim 1162).

EBÛ BEKİR RESÛLULLAH'I GÖLGELİYOR

Medinelilerin çoğu Resûlullah'ı ﷺ daha önce hiç görmemişti. Daha yaşlı olan Ebû Bekir'i peygamber sanarak ona selâm verdiler. Güneş Resûlullah'a vurunca ***Ebû Bekir kalkıp ridâsıyla onu gölgeledi*** — işte o zaman insanlar Resûlullah'ın ﷺ kim olduğunu anladı. Ebû Bekir, insanların bir an bile fazla yanılmasına izin vermedi.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

"BU ADAM BANA YOLU GÖSTERİYOR"

O sırada Medine'de küçük bir çocuk olan Enes b. Mâlik رضى الله عنه, Resûlullah'ın ﷺ gelişindeki havayı ve Ebû Bekir'in çok akıllıca bir cevabını anlatır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3911

حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ، حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ، حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ ـ رضى الله عنه ـ قَالَ أَقْبَلَ نَبِيُّ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَى الْمَدِينَةِ وَهْوَ مُرْدِفٌ أَبَا بَكْرٍ، وَأَبُو بَكْرٍ شَيْخٌ يُعْرَفُ، وَنَبِيُّ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم شَابٌّ لاَ يُعْرَفُ، قَالَ فَيَلْقَى الرَّجُلُ أَبَا بَكْرٍ فَيَقُولُ يَا أَبَا بَكْرٍ، مَنْ هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْكَ فَيَقُولُ هَذَا الرَّجُلُ يَهْدِينِي السَّبِيلَ. قَالَ فَيَحْسِبُ الْحَاسِبُ أَنَّهُ إِنَّمَا يَعْنِي الطَّرِيقَ، وَإِنَّمَا يَعْنِي سَبِيلَ الْخَيْرِ، فَالْتَفَتَ أَبُو بَكْرٍ، فَإِذَا هُوَ بِفَارِسٍ قَدْ لَحِقَهُمْ، فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَذَا فَارِسٌ قَدْ لَحِقَ بِنَا. فَالْتَفَتَ نَبِيُّ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ اللَّهُمَّ اصْرَعْهُ. فَصَرَعَهُ الْفَرَسُ، ثُمَّ قَامَتْ تُجْمْحِمُ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ مُرْنِي بِمَا شِئْتَ. قَالَ فَقِفْ مَكَانَكَ، لاَ تَتْرُكَنَّ أَحَدًا يَلْحَقُ بِنَا. قَالَ فَكَانَ أَوَّلَ النَّهَارِ جَاهِدًا عَلَى نَبِيِّ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم، وَكَانَ آخِرَ النَّهَارِ مَسْلَحَةً لَهُ، فَنَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم جَانِبَ الْحَرَّةِ، ثُمَّ بَعَثَ إِلَى الأَنْصَارِ، فَجَاءُوا إِلَى نَبِيِّ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَسَلَّمُوا عَلَيْهِمَا، وَقَالُوا ارْكَبَا آمِنَيْنِ مُطَاعَيْنِ. فَرَكِبَ نَبِيُّ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَأَبُو بَكْرٍ، وَحَفُّوا دُونَهُمَا بِالسِّلاَحِ، فَقِيلَ فِي الْمَدِينَةِ جَاءَ نَبِيُّ اللَّهِ، جَاءَ نَبِيُّ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم. فَأَشْرَفُوا يَنْظُرُونَ وَيَقُولُونَ جَاءَ نَبِيُّ اللَّهِ، جَاءَ نَبِيُّ اللَّهِ. فَأَقْبَلَ يَسِيرُ حَتَّى نَزَلَ جَانِبَ دَارِ أَبِي أَيُّوبَ، فَإِنَّهُ لَيُحَدِّثُ أَهْلَهُ، إِذْ سَمِعَ بِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلاَمٍ وَهْوَ فِي نَخْلٍ لأَهْلِهِ يَخْتَرِفُ لَهُمْ، فَعَجِلَ أَنْ يَضَعَ الَّذِي يَخْتَرِفُ لَهُمْ فِيهَا، فَجَاءَ وَهْىَ مَعَهُ، فَسَمِعَ مِنْ نَبِيِّ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم ثُمَّ رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ، فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم أَىُّ بُيُوتِ أَهْلِنَا أَقْرَبُ. فَقَالَ أَبُو أَيُّوبَ أَنَا يَا نَبِيَّ اللَّهِ، هَذِهِ دَارِي، وَهَذَا بَابِي. قَالَ فَانْطَلِقْ فَهَيِّئْ لَنَا مَقِيلاً. قَالَ قُومَا عَلَى بَرَكَةِ اللَّهِ. فَلَمَّا جَاءَ نَبِيُّ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم جَاءَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلاَمٍ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ، وَأَنَّكَ جِئْتَ بِحَقٍّ، وَقَدْ عَلِمَتْ يَهُودُ أَنِّي سَيِّدُهُمْ وَابْنُ سَيِّدِهِمْ، وَأَعْلَمُهُمْ وَابْنُ أَعْلَمِهِمْ، فَادْعُهُمْ فَاسْأَلْهُمْ عَنِّي قَبْلَ

أَنْ يَعْلَمُوا أَنِّي قَدْ أَسْلَمْتُ، فَإِنَّهُمْ إِنْ يَعْلَمُوا أَنِّي قَدْ أَسْلَمْتُ قَالُوا فِيَّ مَا لَيْسَ فِيَّ. فَأَرْسَلَ نَبِيُّ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَأَقْبَلُوا فَدَخَلُوا عَلَيْهِ. فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَا مَعْشَرَ الْيَهُودِ، وَيْلَكُمُ اتَّقُوا اللَّهَ، فَوَاللَّهِ الَّذِي لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ إِنَّكُمْ لَتَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ حَقًّا، وَأَنِّي جِئْتُكُمْ بِحَقٍّ فَأَسْلِمُوا. قَالُوا مَا نَعْلَمُهُ. قَالُوا لِلنَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَهَا ثَلاَثَ مِرَارٍ. قَالَ فَأَىُّ رَجُلٍ فِيكُمْ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلاَمٍ. قَالُوا ذَاكَ سَيِّدُنَا وَابْنُ سَيِّدِنَا، وَأَعْلَمُنَا وَابْنُ أَعْلَمِنَا. قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ إِنْ أَسْلَمَ. قَالُوا حَاشَا لِلَّهِ، مَا كَانَ لِيُسْلِمَ. قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ إِنْ أَسْلَمَ. قَالُوا حَاشَا لِلَّهِ، مَا كَانَ لِيُسْلِمَ. قَالَ يَا ابْنَ سَلاَمٍ، اخْرُجْ عَلَيْهِمْ. فَخَرَجَ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الْيَهُودِ، اتَّقُوا اللَّهَ، فَوَاللَّهِ الَّذِي لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ إِنَّكُمْ لَتَعْلَمُونَ أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ، وَأَنَّهُ جَاءَ بِحَقٍّ. فَقَالُوا كَذَبْتَ. فَأَخْرَجَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم.

TERCÜME:

Enes b. Mâlik رضى الله عنه şöyle dedi: **Allah'ın Nebîsi ﷺ, Ebû Bekir'i terkisine alarak Medine'ye geldi. Ebû Bekir tanınan yaşlı biriydi; Allah'ın Nebîsi ﷺ ise (görünüşte) genç ve tanınmayan biriydi. Biri Ebû Bekir'le karşılaşınca: 'Ey Ebû Bekir, önündeki bu adam kim?' diye soruyordu. Ebû Bekir: 'Bu adam bana yolu gösteriyor.' diyordu.** Dinleyen kişi bildik yolu kastettiğini sanıyordu; oysa Ebû Bekir ***hayır yolunu*** kastediyordu. (Sürâka kıssası kısaca zikredilir.) Sonra Allah'ın Nebîsi ﷺ Harre'nin kenarına indi ve Ensâr'a haber gönderdi. Gelip selâm verdiler ve: **"Emniyet içinde ve itaat edilen kimseler olarak (develerinize) binin."** dediler. Silahlarıyla onun etrafını kuşattılar. Medine'de şu ses yayıldı: **"Allah'ın Nebîsi geldi! Allah'ın Nebîsi geldi!"** İnsanlar bakmak için dışarı çıktı. Yürüyerek ***Ebû Eyyûb'un evinin*** yanına indi… **"Bizim akrabalarımızın hangi evi daha yakın?"** diye sordu. Ebû Eyyûb: "Benimki, ey Allah'ın Nebîsi; işte evim, işte kapım." dedi. (Hadis, o gün Müslüman olan Yahudi âlimi ***Abdullah b. Selâm***'ın kıssasıyla devam eder.)

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Muhammed ← 'Abd al-Samad ← babanya ('Abd al-Warith) ← 'Abd al-'Aziz b. Suhaib ← Enes b. Mâlik رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu Menâkıbi'l-Ensâr, Hadis No. 3911. Tercüme özetlenmiştir.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3911

DOĞRU VE HİKMETLİ BİR CEVAP

Ebû Bekir şöyle cevap verdi: ***"Bu adam bana yolu gösteriyor."*** Bu cevap ***doğruydu*** — Resûlullah ﷺ gerçekten hayır yolunu gösteriyordu — fakat dinleyen onu sıradan bir kılavuz olarak anladı; böylece yolculuk sürerken onun kimliği gizli kaldı. Âlimler buna ***ta'rîz*** derler: ihtiyaç hâlinde yalan söylemeden kullanılan, iki anlama gelebilen doğru söz.

ABDULLAH B. SELÂM'IN MÜSLÜMAN OLUŞU

Aynı hadis, Medine Yahudilerinin önderi ve âlimi olan ***Abdullah b. Selâm***'ın, yeni topladığı hurmalarla birlikte koşarak Resûlullah'a geldiğini anlatır. Onu dinledi ve ***şehadet getirdi***. Müslüman olduğunu öğrenmeden önce kavmine kendisi hakkında sorulmasını istedi. Onu "efendimiz ve efendimizin oğlu, en bilginimiz ve en bilginimizin oğlu" diye övdüler. Dışarı çıkıp Müslüman olduğunu ilan edince hemen: "Yalan söylüyorsun!" dediler.

Ders: Hak, onu kimin söylediğine göre değil, ***delile*** göre ölçülür. Abdullah b. Selâm'ı Müslüman olmadan önce övenler, hakkı seçtiği anda onu kınadılar.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KUBÂ: İLK MESCİD

Resûlullah ﷺ, Medine'nin yukarı (güney) kesimindeki Kubâ'da ***Benî Amr b. Avf*** köyüne indi. İslâm'daki ***ilk mescidi*** orada kurdu. Urve onun orada ***on küsur gece*** kaldığını söyler (Buhârî 3906); Enes ise ***on dört gece*** der (Buhârî 3932). İkisi uyumludur, çünkü "on küsur" on dördü de kapsar.

Allah ***"ilk gününden beri Allah'a karşı gelmekten sakınmak için kurulan mescidi"*** över. İbn Kesîr, âyetin bağlamının (Kubâ'daki Mescid-i Dırâr) onun ***Kubâ Mescidi*** olduğunu gösterdiğini; sahih hadiste ise Resûlullah'ın ﷺ bunu ***Mescid-i Nebevî*** için de söylediğini (Sahîh-i Müslim 1398) açıklar; ikisi de takvâ üzerine kurulmuştur İbn Kesîr Tefsiri 9:108.

Kubâ Mescidi'nin fazileti sonrasında da devam etti: İbn Ömer رضى الله عنهما, Peygamber'in ﷺ ***her cumartesi Kubâ Mescidi'ni ziyaret ettiğini***, yürüyerek ya da binekle gittiğini anlatır (Sahîh-i Buhârî 1193).

> **SİYER NOTU: İLK CUMA**
>
> Siyer kitapları, Kubâ'dan Medine'ye giderken Resûlullah'ın ***Benî Sâlim b. Avf*** yurdunda, Rânûnâ vadisinde Müslümanlarla ***ilk Cuma namazını*** kıldığını ve ilk Cuma hutbesini orada okuduğunu zikreder.
>
> **KAYNAK:**
> İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye; Mübârekfûrî, er-Rahîku'l-Mahtûm.

Ders: Resûlullah'ın ﷺ yeni yurtta inşa ettiği ilk şey ***mescid*** oldu. Mescid, İslâm toplumunun merkezidir — ibadet, ilim ve kardeşlik yeridir.

EBÛ EYYÛB'UN EVİ

Resûlullah ﷺ Kubâ'dan devesine binerek, dedesi Abdülmuttalib'in anne tarafından akrabaları olan ***Benî Neccâr*** ileri gelenlerinin arasında Medine'ye girdi. Enes b. Mâlik رضى الله عنه o manzarayı hâlâ hatırlıyordu:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3932

حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ،. وَحَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ، قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ، حَدَّثَنَا أَبُو التَّيَّاحِ، يَزِيدُ بْنُ حُمَيْدٍ الضُّبَعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ ـ رضى الله عنه ـ قَالَ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم الْمَدِينَةَ، نَزَلَ فِي عُلْوِ الْمَدِينَةِ فِي حَيٍّ يُقَالُ لَهُمْ بَنُو عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ـ قَالَ ـ فَأَقَامَ فِيهِمْ أَرْبَعَ عَشْرَةَ لَيْلَةً، ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَى مَلإِ بَنِي النَّجَّارِ ـ قَالَ ـ فَجَاءُوا مُتَقَلِّدِي سُيُوفِهِمْ، قَالَ وَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم عَلَى رَاحِلَتِهِ، وَأَبُو بَكْرٍ رِدْفُهُ، وَمَلأُ بَنِي النَّجَّارِ حَوْلَهُ حَتَّى أَلْقَى بِفِنَاءِ أَبِي أَيُّوبَ، قَالَ فَكَانَ يُصَلِّي حَيْثُ أَدْرَكَتْهُ الصَّلاَةُ، وَيُصَلِّي فِي مَرَابِضِ الْغَنَمِ، قَالَ ثُمَّ إِنَّهُ أَمَرَ بِبِنَاءِ الْمَسْجِدِ، فَأَرْسَلَ إِلَى مَلإِ بَنِي النَّجَّارِ، فَجَاءُوا فَقَالَ يَا بَنِي النَّجَّارِ، ثَامِنُونِي حَائِطَكُمْ هَذَا. فَقَالُوا لاَ، وَاللَّهِ لاَ نَطْلُبُ ثَمَنَهُ إِلاَّ إِلَى اللَّهِ. قَالَ فَكَانَ فِيهِ مَا أَقُولُ لَكُمْ كَانَتْ فِيهِ قُبُورُ الْمُشْرِكِينَ، وَكَانَتْ فِيهِ خَرِبٌ، وَكَانَ فِيهِ نَخْلٌ، فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم بِقُبُورِ الْمُشْرِكِينَ فَنُبِشَتْ، وَبِالْخَرِبِ فَسُوِّيَتْ، وَبِالنَّخْلِ فَقُطِعَ، قَالَ فَصَفُّوا النَّخْلَ قِبْلَةَ الْمَسْجِدِ ـ قَالَ ـ وَجَعَلُوا عِضَادَتَيْهِ حِجَارَةً. قَالَ قَالَ جَعَلُوا يَنْقُلُونَ ذَاكَ الصَّخْرَ وَهُمْ يَرْتَجِزُونَ، وَرَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مَعَهُمْ يَقُولُونَ اللَّهُمَّ إِنَّهُ لاَ خَيْرَ إِلاَّ خَيْرُ الآخِرَهْ فَانْصُرِ الأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَهْ.

TERCÜME:

Enes b. Mâlik رضى الله عنه şöyle dedi: **Resûlullah ﷺ Medine'ye gelince Medine'nin yukarı kesiminde Benî Amr b. Avf denilen kabilenin arasına indi ve onların yanında on dört gece kaldı. Sonra Benî Neccâr'ın ileri gelenlerine haber gönderdi; kılıçlarını kuşanmış olarak geldiler. Sanki Resûlullah'ı ﷺ hâlâ devesinin üzerinde, Ebû Bekir'i terkisinde, Benî Neccâr'ın ileri gelenlerini de etrafında görüyor gibiyim; ta ki Ebû Eyyûb'un evinin avlusuna indi.** Namaz vakti nerede girerse orada namaz kılardı, koyun ağıllarında bile. Sonra mescidin inşasını emretti. Benî Neccâr'ın ileri gelenlerini çağırıp buyurdu: **"Ey Neccâroğulları, bu bahçenizin fiyatını bana söyleyin."** Onlar: "Hayır, vallahi biz onun bedelini ancak

Allah'tan isteriz." dediler. Orada müşriklerin kabirleri, engebeli bir arazi ve hurma ağaçları vardı. Kabirlerin açılmasını, arazinin düzeltilmesini ve hurma ağaçlarının kesilmesini emretti; hurma kütükleri kıble duvarı olarak dizildi, kapının iki yanına da taş direkler yapıldı. Ashab taşları taşırken şiir okuyordu, Resûlullah ﷺ da onlarla birlikteydi: **"Allah'ım, ahiret hayrından başka hayır yoktur; Ensâr'a ve Muhâcirlere yardım et."**

SENED İmam Buhârî'nin iki yoldan rivayet zinciri (talebeden hocaya): Musaddad ← 'Abd al-Warith; ve Ishaq b. Mansur ← 'Abd al-Samad ← bapanya ('Abd al-Warith) — ← Ebû al-Tayyah Yazid b. Humaid al-Duba'i ← Enes b. Mâlik رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu Menâkıbi'l-Ensâr, Peygamber'in ﷺ ve Ashabının Medine'ye Gelişi Bâbı, Hadis No. 3932. Müslim de rivayet etmiştir (No. 524).

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3932

SİYER NOTU: "BIRAKIN ONU, O EMİR ALMIŞTIR"

Siyer kitapları, uğradığı her Ensâr kabilesinin Resûlullah'ın devesinin yularını tutarak onu yanlarında kalmaya davet ettiğini zikreder. O şöyle cevap verirdi: ***"Bırakın onu, çünkü o emir almıştır."*** Deve yürümeye devam etti ve nihayet Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin evinin yakınında, iki yetime ait ***hurma kurutma yerinde çöktü***.

Sahih hadis (Buhârî 3906), devenin Mescid-i Nebevî'nin yerinde çöktüğünü ve Resûlullah'ın: "İnşallah konak yeri burasıdır." buyurduğunu doğrular.

KAYNAK:
İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye.

EBÛ EYYÛB'UN EDEBİ

Resûlullah ﷺ, mescidi ve odaları inşa edilinceye kadar ***Ebû Eyyûb el-Ensârî***'nin رضى الله عنه evinde kaldı. Misafirler kolayca ulaşabilsin diye alt katta kalmayı tercih etti; Ebû Eyyûb ile hanımı ise üst kattaydı. Ebû Eyyûb ***rahatsızlık duydu, çünkü Resûlullah'ın*** ﷺ üstünde bulunuyordu; bunun üzerine onlar alt kata, Resûlullah ise üst kata geçti (Sahîh-i Müslim 2053).

Ders: ***Resûlullah'a*** ﷺ saygı yalnızca sözle değil, yatılan yer gibi en küçük meselelerde de gösterilir.

Tarih kitaplarına göre Ebû Eyyûb ileri yaşlara kadar yaşadı ve Konstantiniyye surlarının dibinde bir mücahid olarak vefat etti.

MESCİD-İ NEBEVÎ'NİN İNŞASI

Devenin çöktüğü arazi ***Mescid-i Nebevî***'nin yeri oldu. Sahih hadisler inşasını ayrıntılı olarak anlatır:

İNŞANIN AYRINTILARI	KAYNAK
İki yetim Sehl ve Süheyl'e ait hurma kurutma yeri	Buhârî 3906
Benî Neccâr bedel almayı reddetti: "Biz onun bedelini ancak Allah'tan isteriz"	Buhârî 3932
Müşriklerin kabirleri açıldı, arazi düzeltildi, hurma ağaçları kesildi	Buhârî 3932
Hurma kütükleri kıble duvarı yapıldı; kapının iki yanına taş direkler	Buhârî 3932
Resûlullah ﷺ bizzat kerpiç taşıdı	Buhârî 3906
Ammâr bir defada iki kerpiç taşıdı	Buhârî 447
Şiir: "Allah'ım, ahiret hayrından başka hayır yoktur…"	Buhârî 3906, 3932

O sırada kıble hâlâ ***Beytülmakdis*** yönündeydi; yaklaşık on altı veya on yedi ay sonra Kâbe'ye çevrildi (Sahîh-i Buhârî 40).

BİRLİKTE ÇALIŞAN ÖNDER

Resûlullah ﷺ yalnızca emir vermekle kalmadı. Ashabı coşturmak için şiir okuyarak ***onlarla birlikte kerpiç taşıdı***. Ebû Saîd el-Hudrî رضى الله عنه, sahâbîlerin birer kerpiç taşıdığını, ***Ammâr b. Yâsir'in ise ikişer taşıdığını***, Resûlullah'ın da onun üzerindeki tozu sildiğini anlatır (Sahîh-i Buhârî 447).

İşte o zaman Allah'ın övdüğü bir toplum doğdu: ***"kendilerine hicret edip gelenleri severler"*** diye anılan Ensâr. Muhâcirlerle Ensâr'ın kardeşliği kıssası sonraki seride anlatılacaktırİbn Kesîr Tefsiri 59:9.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MEDİNE HUMMÂSI VE RESÛLULLAH'IN DUASI

Medine o dönemde ***humma salgınıyla*** tanınıyordu. Gelişlerinden kısa süre sonra aralarında Ebû Bekir ve Bilâl'in de bulunduğu bazı sahâbîler hastalandı. Âişe رضى الله عنها onları ziyaret etti:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3926

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ ـ رضى الله عنها ـ أَنَّهَا قَالَتْ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم الْمَدِينَةَ وُعِكَ أَبُو بَكْرٍ وَبِلاَلٌ ـ قَالَتْ ـ فَدَخَلْتُ عَلَيْهِمَا فَقُلْتُ يَا أَبَتِ كَيْفَ تَجِدُكَ وَيَا بِلاَلُ، كَيْفَ تَجِدُكَ قَالَتْ فَكَانَ أَبُو بَكْرٍ إِذَا أَخَذَتْهُ الْحُمَّى يَقُولُ كُلُّ امْرِئٍ مُصَبَّحٌ فِي أَهْلِهِ وَالْمَوْتُ أَدْنَى مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ وَكَانَ بِلاَلٌ إِذَا أُقْلِعَ عَنْهُ الْحُمَّى يَرْفَعُ عَقِيرَتَهُ وَيَقُولُ أَلاَ لَيْتَ شِعْرِي هَلْ أَبِيتَنَّ لَيْلَةً بِوَادٍ وَحَوْلِي إِذْخِرٌ وَجَلِيلٌ وَهَلْ أَرِدَنْ يَوْمًا مِيَاهَ مَجَنَّةَ وَهَلْ يَبْدُوَنْ لِي شَامَةٌ وَطَفِيلٌ قَالَتْ عَائِشَةُ فَجِئْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَيْنَا الْمَدِينَةَ كَحُبِّنَا مَكَّةَ أَوْ أَشَدَّ، وَصَحِّحْهَا وَبَارِكْ لَنَا فِي صَاعِهَا وَمُدِّهَا، وَانْقُلْ حُمَّاهَا فَاجْعَلْهَا بِالْجُحْفَةِ.

TERCÜME:

Âişe رضى الله عنها şöyle dedi: Resûlullah ﷺ Medine'ye gelince ***Ebû Bekir ile Bilâl hummaya yakalandı***.

Yanlarına girip: "Babacığım, nasılsın? Ey Bilâl, nasılsın?" diye sordum. Ebû Bekir hummaya tutulunca şu beyiti okurdu: "Her insan sabahı ailesiyle karşılar; oysa ölüm ona nalınının bağından daha yakındır." Bilâl'in humması geçince sesini yükseltip şöyle derdi: "Keşke bilsem, bir gece daha (Mekke) vadisinde, etrafımda izhır ve celîl otları varken geceleyebilecek miyim? Bir gün daha Mecenne sularına varabilecek miyim, Şâme ve Tafîl dağlarını bir daha görebilecek miyim?" Resûlullah'a ﷺ gidip durumu haber verdim; o da şöyle dua etti: **"Allah'ım, Mekke'yi sevdiğimiz gibi, hatta daha fazla, Medine'yi de bize sevdir. Allah'ım, onu sağlıklı kıl, sâ'ına ve müddüne (ölçeklerine) bereket ver ve hummasını Cuhfe'ye nakleyle."**

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): 'Abdullah b. Yusuf ← Malik ← Hişam b. 'Urwah ← babanya ('Urwah) ← 'A'işah رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu Menâkıbi'l-Ensâr, Hadis No. 3926. Müslim de rivayet etmiştir (No. 1376).

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3926

MEKKE ÖZLEMİ

Bilâl'in şiiri ***bir muhâcirin memleketine duyduğu özlemi*** anlatır: izhır ve celîl otları, Mecenne suyu, Şâme ve Tafîl dağları. Hicret kolay bir iş değildir; vatanı, aileyi ve hatıraları geride bırakmaktır. İslâm bu

duyguyu inkâr etmez — bizzat Resûlullah ﷺ, Allah'ın onların kalbine ***Medine sevgisini yerleştirmesi*** için dua etmiştir.

RESÛLULLAH'IN DUASI	SONUCU
"Mekke'yi sevdiğimiz gibi, hatta daha fazla, Medine'yi de bize sevdir"	Medine, Mekke'den sonra Müslümanların en çok sevdiği şehir oldu.
"Onu sağlıklı kıl"	Humma salgını giderek ortadan kalktı.
"Sâ'ına ve müddüne bereket ver"	Halkının yiyeceğine ve rızkına bereket.
"Hummasını Cuhfe'ye nakleyle"	O sırada gayrimüslimlerin oturduğu Cuhfe, hastalıklı bir bölge hâline geldi.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HİCRÎ TAKVİM

Hicret o kadar büyük bir olaydı ki sahâbîler onu ümmetin ***yıl hesabının başlangıç noktası*** yaptı. Sehl b. Sa'd رضى الله عنه şöyle der:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3934

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ مَا عَدُّوا مِنْ مَبْعَثِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم وَلاَ مِنْ وَفَاتِهِ، مَا عَدُّوا إِلاَّ مِنْ مَقْدَمِهِ الْمَدِينَةَ.

TERCÜME:

Sehl b. Sa'd رضى الله عنه şöyle dedi: **"(Sahâbîler) yıl hesabını ne Peygamber'in ﷺ peygamber olarak gönderilişinden ne de vefatından başlattılar; ancak onun Medine'ye gelişinden başlattılar."**

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): 'Abdullah b. Maslamah ← 'Abd al-'Aziz (bin Abi Hazim) ← bapanya (Ebû Hazim) ← Sahl b. Sa'd رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbu Menâkıbi'l-Ensâr, Tarihin Başlangıcı Bâbı, Hadis No. 3934.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3934

Hicrî takvim ***Halife Ömer b. Hattâb*** رضى الله عنه döneminde, yaklaşık hicretin 17. yılında (638 M) belirlendi. Sahâbîler birkaç seçeneği — Peygamber'in doğumu, peygamber olarak gönderilişi, vefatı — görüştüler, fakat ***hicreti*** seçtiler; çünkü hicret, zayıflık dönemi ile İslâm'ın bir toplum olarak ayağa kalktığı dönem arasını ayırır. Yılın başlangıcı olarak ***Muharrem*** ayı seçildi, çünkü insanların hacdan döndüğü aydır.

KONU	AÇIKLAMA
Yıl hesabı	Hicret yılından başlar (Buhârî 3934).
Belirleyen	Ömer b. Hattâb, yaklaşık 17 H / 638 M (Wikipedia).
Birinci ay	Muharrem (tarih kitapları).
1 Muharrem 1 H tarihi	Jülyen takviminde 16 Temmuz 622 M'ye denk gelir (Wikipedia).
Bu e-kitabın yılı	2026 M / 1448 H

Kaynak: Wikipedia, "Hijrah".

Ders: Hicrî yılı her yazışımızda ***fedakârlığı hatırlarız***: Resûlullah'ın ﷺ ve ashabının fedakârlığını. Bu ümmet tarihini savaş zaferleriyle değil, ***iman uğruna yapılan fedakârlıkla*** ölçer.

MEŞHUR KISSALAR VE DURUMLARI

Hicret olayı pek çok meşhur kıssayla çevrilidir. Bunların bir kısmı sahih, bir kısmı ihtilaflı, bir kısmı da zayıftır ya da yalnızca siyer kitaplarında geçer. Aşağıdaki şekil ve tablo bunları özetler:

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

Hicret Kıssalarının Durumu

Sahih (14)

- Hurmalık hicret yurdu rüyası
- Ebû Bekir'in evinde öğle; bedeli ödenen deve
- Esmâ ve iki kuşak
- Sevr Mağarası'nda üç gece
- "İki kişi, üçüncüleri Allah"
- Abdullah, Âmir ve kılavuz
- Çoban ve süt
- Sürâka'nın atı gömülüyor
- Harre'de bekleyiş
- "Bu adam bana yolu gösteriyor"
- Kubâ'da 14 gece; Kubâ Mescidi
- Ebû Eyyûb'un evi; Mescid-i Nebevî
- Medine hummâsı ve Resûlullah'ın duası
- Hicretle başlayan takvim

İhtilaflı (2)

- Ali yatakta; mağaradaki örümcek
- Ümmü Ma'bed'in çadırı

Zayıf (2)

- Mağara ağzında yumurtlayan güvercinler
- "Tala'a'l-bedru aleynâ" ilahisi

Yalnızca siyer kitapları (5)

- Necidli yaşlı kılığında İblis
- Toprak serpip Yâsîn okuması
- Ömer'in açıktan hicreti
- Süheyb: "Alışverişin kazançlı oldu"
- Sürâka'ya vaat edilen Kisrâ bilezikleri

Değerlendirmeler hadis kaynaklarına ve âlimlerin hükümlerine dayanır (ilgili bölümlere bakınız).

Şekil 4: Hicret kıssalarının durumu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

"TALA'A'L-BEDRU ALEYNÂ" İLAHİSİ

"Tala'a'l-bedru aleynâ, min seniyyâti'l-vedâ'" ilahisi, Medine halkının karşılama şarkısı olarak çok meşhurdur. Beyhakî'nin Delâilü'n-Nübüvve'sinde ve başka eserlerde rivayet edilir, ancak Irâkî ve İbn Hacer'in açıkladığı gibi ***senedi kopuktur***. İbnü'l-Kayyim dâhil bazı âlimler, Seniyyetü'l-Vedâ Mekke yönünde değil Şam yönünde bulunduğu için bu ilahinin Resûlullah ***Tebük'ten dönerken*** okunduğu görüşündedir.

Karşılama hakkında ***sahih*** olan, ***"Allah'ın Nebîsi geldi!"*** sevinç nidaları (Buhârî 3911) ve Berâ'nın, Medine halkını hiçbir şeye Resûlullah'ın ﷺ gelişine sevindikleri kadar sevinirken görmediğini söylemesidir (Sahîh-i Buhârî 3925).

HİKÂYE	DURUMU VE KAYNAĞI
Hicret yurdunun rüyası; Ebû Bekir'in evinde öğle vakti; Sevr Mağarası'nda 3 gece	Sahih — Buhârî 3905
Esmâ ve iki kuşak	Sahih — Buhârî 3905, 3907
"İki kişi, üçüncüleri Allah"	Sahih — Buhârî 3653; Müslim 2381
Çoban ve süt; Sürâka	Sahih — Buhârî 3615, 3906, 3911
Harre'de bekleyiş; pazartesi günü varış	Sahih — Buhârî 3906
Kubâ, Ebû Eyyûb'un evi, Mescid-i Nebevî	Sahih — Buhârî 3906, 3932
Medine hummâsı; Hicrî takvim	Sahih — Buhârî 3926, 3934
Ali'nin yatakta yatması; örümcek	İhtilaflı — Müsned-i Ahmed 3251
Ümmü Ma'bed	İhtilaflı — Hâkim, Taberânî
Mağaradaki güvercinler	Zayıf — İbn Asâkir (garîb ciddan)
"Tala'a'l-bedru" ilahisi	Zayıf — senedi kopuk (Beyhakî)
Necidli şeyh kılığında İblis; toprak ve Yâsîn; Kisrâ'nın bilezikleri	Yalnızca siyer kitapları (İbn İshak; mürsel rivayet)
Ömer'in Kureyş'e meydan okuyarak açıktan hicret etmesi	Yalnızca siyer kitapları; senedi zayıf. Sahih olan: Ömer yirmi kişiyle birlikte geldi (Buhârî 3925)

İSLÂM'DAN ÖNCE YESRİB

Resûlullah ﷺ gelmeden önce, sonradan el-Medînetü'l-Münevvere diye tanınacak olan şehrin adı Yesrib idi. Bu ad Kur'an'da bir kez, Hendek Savaşı'nda münafıkların dilinden geçer: "Ey Medineliler (Yesrib halkı)" (Ahzâb 33:13). Resûlullah ﷺ ise ona Medine adını verdi: "Diğer şehirleri yutacak bir şehre (hicret etmekle) emrolundum. Ona Yesrib diyorlar; oysa o Medine'dir" (Sahîh-i Buhârî 1871).

LAV, VADİ VE KUYULAR DİYARI

Yesrib, Mekke gibi bir çöl şehri değildi. Hicaz yaylasında bereketli bir vahaydı ve ***harre*** denilen iki kara lav sahasının arasında yer alıyordu — doğuda Harretü Vâkım, batıda Harretü'l-Vebere. Hadiste bu iki harre arasındaki bölgeye "lâbeteyn" denir ve Resûlullah ﷺ ikisinin arasını harem bölgesi kılmıştır (Sahîh-i Buhârî 1873). Bu yüzden geliş günü Medine halkı onu her sabah Harre'de bekliyordu (Buhârî 3906).

Birkaç vadi yağmur sularını şehrin içinden akıtır, yer altı suyu da sığdır. Bu yüzden Yesrib hurma bahçeleri ve kuyularıyla tanınırdı. Sahih hadiste geçenlerden biri, Mescid-i Nebevî'nin karşısında bulunan Ebû Talha'ya ait Beyrûhâ bahçesidir; Resûlullah ﷺ oraya girer ve güzel suyundan içerdi (Sahîh-i Buhârî 1461). Halkı da Kureyş gibi kervan tüccarı değil, çiftçi ve zanaatkârdı.

EVS VE HAZREC

Yesrib'in Arap halkı iki büyük kabileden oluşuyordu: ***Evs*** ve ***Hazrec***. Neseb âlimlerine göre bunlar kardeş kabilelerdi; ikisi de Kayle'nin soyundan gelir ve Yemen kökenlidir. Fakat nesiller boyu miras kalan kinler yüzünden birbirleriyle savaştılar. Abdülmuttalib'in anne tarafı olan Benî Neccâr, Hazrec'in bir koludur — Resûlullah'ın ﷺ Medine'de akrabalık bağlarının bulunmasının sebebi budur (bkz. Ebû Eyyûb'un Evi bölümü).

Aralarındaki son ve en şiddetli savaş, hicretten birkaç yıl önce, yaklaşık 617 M'de olan ***Buâs Savaşı*** idi. Evs galip geldi, iki taraftan pek çok ileri gelen öldü ve iki kabile de kan dökmekten bıktı (Wikipedia, "Yawm al-Bu'ath"). Âişe رضى الله عنها bu olayın ardındaki büyük hikmeti görmüştür:

> **HADİS: BUÂS GÜNÜ**
>
> Âişe رضى الله عنها şöyle dedi: "Buâs günü, Allah'ın Resûlü ﷺ için önceden hazırladığı bir gündü. Resûlullah ﷺ (Medine'ye) geldiğinde onların toplulukları dağılmış, ileri gelenleri öldürülmüş ve yaralanmıştı. Allah bunu, İslâm'a girmeleri için Resûlü ﷺ adına önceden hazırlamıştı."
>
> Derece: SAHİH — Sahîh-i Buhârî 3777.

Allah, Ensâr'a bu nimeti hatırlatır: "Allah'ın size olan nimetini anın: Düşmandınız, kalblerinizin arasını uzlaştırdı da onun nimeti sayesinde kardeş oldunuz" (Âl-i İmrân 3:103). İbn Kesîr, bu âyetin bağlamının, önceleri sık sık savaşıp sonra İslâm'la birleşen Evs ve Hazrec ile ilgili olduğunu zikreder (İbn Kesîr Tefsiri 3:103).

YAHUDİ KABİLELERİ

Yesrib'de birkaç Yahudi kabilesi de yaşıyordu. En büyükleri ***Benî Kaynuka'*** (şehir pazarındaki kuyumcular ve tüccarlar), ***Benî Nadîr*** ve ***Benî Kurayza*** (güney kesiminde hurma bahçeleri ve kaleleri olanlar) idi. Buâs Savaşı'nda Kurayza ve Nadîr Evs ile, Kaynuka' ise Hazrec ile ittifak etmişti (Wikipedia). Ehl-i kitaptılar ve gönderilecek bir peygamberden sık sık söz ederlerdi; bu yüzden Evs ve Hazrec halkı nübüvvet kavramına yabancı değildi. Yesrib'e nasıl geldikleri, kesinliği olmayan çeşitli rivayetlerde anlatılır ve burada ele alınmamıştır.

TOPLULUK	KISA AÇIKLAMA
Evs	Arap kabilesi; Buâs Savaşı'nın galibi. Sonraki önderlerinden: Sa'd b. Muâz.
Hazrec	Arap kabilesi; Benî Neccâr (Ebû Eyyûb'un ailesi) bunlardandır. Sonraki önderlerinden: Sa'd b. Ubâde.
Benî Kaynuka'	Yahudi kabilesi; kuyumculuk ve pazar; Hazrec'in müttefiki.
Benî Nadîr	Yahudi kabilesi; bahçeler ve kaleler; Evs'in müttefiki.
Benî Kurayza	Yahudi kabilesi; bahçeler ve kaleler; Evs'in müttefiki.

DERS

Allah, Resûlü gelmeden önce hicret yurdunu hazırladı: savaştan bıkmış iki kabile, göç edenleri barındırabilecek bir vaha ve nübüvvet hakkında konuşulanlara alışkın bir toplum. Evs ile Hazrec'in İslâm altında birleşmesi, kalpler imanla birleşince onlarca yıllık kinin sönebileceğini gösterir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HİCRET YOLU ÜZERİNDEKİ YERLER

Sahih hadisler hicretin başlıca yerlerini zikreder, fakat mesafe vermez. Aşağıdaki mesafeler coğrafi kaynaklara dayanan günümüz tahminleridir ve yalnızca yaklaşık değer olarak verilmiştir. Resûlullah'ın gerçek güzergâhı olağan yolu izlemedi: Mekke'nin güneyindeki Sevr Mağarası'ndan kılavuz onları Kızıldeniz sahiline doğru götürdü, sonra nadiren kullanılan vadilerden kuzeye çıktı ve ardından doğuya, Kubâ'ya yöneldi. Yolculuk mağaradan çıktıktan sonra yaklaşık sekiz gün sürdü (AramcoWorld, "Hijrah: A Journey that Changed the World").

YER	KONUM / MESAFE (YAKLAŞIK)	OLAY VE KAYNAK
Ebû Bekir'in evi, Mekke	Mekke'nin Mesfele semtinde (bugün Mescid-i Harâm'ın genişleme alanında)	Resûlullah öğle vakti geldi; arka kapıdan çıktılar — Buhârî 3905
Sevr Mağarası (Cebel-i Sevr)	Mescid-i Harâm'ın yaklaşık 4 km güneyinde; zirvesi deniz seviyesinden yaklaşık 750 m yüksekte	Üç gece saklanma — Buhârî 3905; Tevbe 9:40
Sahil yolu (sâhil)	Batıya, Kızıldeniz sahiline doğru, sonra kuzeye	Kılavuz sahil yolunu tuttu — Buhârî 3905
Kudeyd (Ümmü Ma'bed'in çadırı)	Mekke ile Medine arasındaki yolda, Huzâa bölgesinde (kesin mesafe belirsiz)	Ümmü Ma'bed'in koyunu kıssası — Hâkim (ihtilaflı)
Benî Müdlic bölgesi	Mekke'nin kuzeyindeki sahil yolu boyunca	Sürâka b. Mâlik'in takibi — Buhârî 3906
Harre ve Kubâ	Kubâ, Mescid-i Nebevî'nin yaklaşık 3,5 km güneyinde	Medine halkının bekleyişi; ilk mescid — Buhârî 3906; Tevbe 9:108
Benî Sâlim b. Avf (Mescid-i Cuma)	Kubâ'ya yaklaşık 1 km, Mescid-i Nebevî'ye 2,5 km	İlk Cuma namazı — İbn Hişâm
Ebû Eyyûb'un evi	Mescid-i Nebevî arsasının bitişiğinde (bugün mescid alanı içinde)	Deve çöktü; Resûlullah orada kaldı — Buhârî 3911, 3932

Mesafe kaynakları: Discover Makkah, "Mount and Cave of Thawr"; Wikipedia, "Quba Mosque"; Islamic Landmarks, "Masjid Jummah".

SEVR MAĞARASI

Sevr Dağı (Cebel-i Sevr), Mekke'nin güneyinde, Medine yönünün tam tersinde yer alır. Zirveye yakın mağaraya çıkış dik ve taşlıktır; bugün bile sağlıklı bir yetişkinin tırmanması yaklaşık bir saat sürer. Bu, o sırada elli yaşını aşmış olan Resûlullah'ın ﷺ ve Ebû Bekir'in yolculuğunun ne kadar zor olduğunu ve her gece azık taşıyan Esmâ'nın görevinin ağırlığını gösterir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KUBÂ VE MESCİD-İ CUMA

Kubâ, Medine'nin güneyinde (Evs kabilesinden) Benî Amr b. Avf'ın köyüdür. Orada birkaç gün kaldıktan sonra Resûlullah şehrin merkezine doğru hareket etti. Benî Sâlim b. Avf yurdunda Cuma vakti girdi ve o vadide Müslümanlarla ilk Cuma namazını kıldı. Bugün Mescid-i Cuma ya da Benî Sâlim Mescidi olarak bilinen mescid o yerde inşa edilmiştir. Bu ayrıntılar Sahîh-i Buhârî'den değil, siyer kitaplarından (İbn Hişâm; er-Rahîku'l-Mahtûm) gelir.

DERS

Hicret yolculuğunun yönü — önce güneye, sonra sahile, ardından kuzeye — düşmanı şaşırtmak için yapılmış titiz bir plandı. Bu yerleri tanımak siyeri daha canlı kılar; ancak faziletini sahih hadisin sabit kıldığı Kubâ Mescidi dışında bu yerlerde meşru kılınmış özel bir ibadet yoktur.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HİCRETİN ŞAHSİYETLERİ

Hicret tek bir şahsiyetin kıssası değildir. Pek çok kişi rol oynamıştır — erkek ve kadın, yaşlı ve genç, Müslüman ve gayrimüslim. Aşağıdaki tablo bu e-kitapta adı geçenleri özetler.

ŞAHSİYET	GÖREVİ	KAYNAK
Ebû Bekir es-Sıddîk	Hicret yoldaşı; iki deve hazırladı ve dört ay bekledi	Buhârî 3905; Tevbe 9:40
Ali b. Ebû Tâlib	Resûlullah'ın yatağında yattı; emanetleri iade etti	Siyer kitapları; Müsned-i Ahmed 3251 (ihtilaflı)
Esmâ bint Ebî Bekir	Azık taşıdı; "Zâtü'n-Nitâkayn"	Buhârî 3905, 3907
Âişe bint Ebî Bekir	Ebû Bekir'in evindeki olayların şahidi; hicret hadisinin râvisi	Buhârî 3905
Abdullah b. Ebî Bekir	Mağarada geceledi ve Kureyş'in haberlerini getirdi	Buhârî 3905
Âmir b. Füheyre	Ebû Bekir'in çobanı; izleri sildi ve süt sağladı	Buhârî 3905
Abdullah b. Ureykıt	Benî Dîl'den mahir kılavuz; henüz Müslüman değil ama güvenilir	Buhârî 3905 (adı siyer kitaplarında)
Sürâka b. Mâlik	Koruyucuya dönüşen ödül avcısı; sonra Müslüman oldu	Buhârî 3906
Ümmü Ma'bed el-Huzâiyye	Kafileyi çadırında ağırlayan kadın	Hâkim; Beyhakî (ihtilaflı)
Mus'ab b. Umeyr	Hicretten önce Medine'ye varan ilk dâvetçi	Buhârî 3925
Külsûm b. Hidm	Resûlullah'ın Kubâ'daki ev sahibi	Siyer kitapları (İbn Hişâm)
Ebû Eyyûb el-Ensârî	Resûlullah'ın Medine'deki ev sahibi	Buhârî 3911; Müslim 2053
Abdullah b. Selâm	Resûlullah gelir gelmez Müslüman olan Yahudi âlimi	Buhârî 3911

DERS

Hicretin başarısı birçok kişinin iş birliğinden, her birinin kendi görevini yapmasından doğdu. Kimi cesaret gösterdi, kimi sır tuttu, kimi yiyecek taşıdı, kimi de yolu bildi. Bugünkü davet çalışmalarında da herkesin yapabileceği bir katkı vardır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HİCRETİN ZAMAN ÇİZELGESİ

Aşağıdaki tarihler siyer kitaplarına, özellikle er-Rahîku'l-Mahtûm'a göredir. Âlimler bazı tarihlerde, özellikle Mekke'den çıkış ve Kubâ'ya varış günlerinde ihtilaf etmiştir. Üzerinde ittifak edilen: Resûlullah Medine'ye Rebîülevvel ayında bir pazartesi günü vardı.

ZAMAN	OLAY	KAYNAK
Zilhicce, nübüvvetin 13. yılı	Mina'da ikinci Akabe Biatı	Seri 6; siyer kitapları
Muharrem – Safer	Sahâbîler küçük gruplar hâlinde hicret etti	Buhârî 3925; siyer kitapları
Safer sonu	Dârünnedve'deki komplo; Resûlullah'ın evinin kuşatılması	Enfâl 8:30; siyer kitapları
Aynı gece	Resûlullah ile Ebû Bekir çıkıp Sevr Mağarası'na yöneldi	Buhârî 3905
Üç gece	Sevr Mağarası'nda saklanma	Buhârî 3905
Dördüncü gün	Kılavuzla birlikte sahil yolundan yola çıkış	Buhârî 3905
Yolculuk sırasında	Çoban; Ümmü Ma'bed; Sürâka	Buhârî 3615, 3906; Hâkim
Pazartesi, Rebîülevvel (622 M)	Kubâ'ya varış; Benî Amr b. Avf yanında konaklama	Buhârî 3906
Kubâ'da birkaç gün	Kubâ Mescidi'nin inşası	Buhârî 3906; Tevbe 9:108
Cuma	Benî Sâlim'de ilk Cuma namazı; Medine'ye giriş	Siyer kitapları
Sonrasında	Ebû Eyyûb'un evinde konaklama; Mescid-i Nebevî'nin inşası	Buhârî 3906, 3932
Yaklaşık 17 H (638 M)	Ömer'in Hicrî takvimi belirlemesi	Buhârî 3934; Wikipedia

Not: Buhârî 3906, Resûlullah'ın Benî Amr b. Avf arasında "on küsur gece" kaldığını, Enes'in rivayeti (Buhârî 3932) on dört gece kaldığını söyler; İbn İshak ise dört gün der. Bu, sahih hadis ile siyer rivayetleri arasındaki farka bir örnektir; daha kuvvetli olan Sahîh-i Buhârî rivayetidir.

DERS

Zaman çizelgesi, hicretin aceleyle yapılmış bir hareket olmadığını gösterir. Aylar boyunca aşama aşama gerçekleşti: biat, sahâbîlerin hicreti, Ebû Bekir'in hazırlığı, ardından da Resûlullah'ın kendi yolculuğu. Büyük değişimler uzun bir plan ve sabır gerektirir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HİCRET HAKKINDA SIK SORULAN SORULAR

1. RESÛLULLAH ﷺ NEDEN DAHA ÖNCE HİCRET ETMEDİ?

Allah'ın iznini bekliyordu. Ebû Bekir hicret için izin isteyince ona: "Biraz bekle, çünkü bana da izin verileceğini umuyorum" buyurdu (Buhârî 3905). Ayrıca ashabının önce güvenle varmasını sağladı.

2. NEDEN GECE ÇIKTI VE GÜNEYE YÖNELDİ?

Kureyş'i şaşırtmak için. Onlar Resûlullah'ın kuzeye, Medine yönüne gideceğini bekliyordu. Sevr Mağarası Mekke'nin güneyinde, o yönün tam tersindedir (Buhârî 3905).

3. SEVR MAĞARASI'NDA NE KADAR KALDI?

Âişe'nin hadisinde geçtiği gibi üç gece (Buhârî 3905). Abdullah b. Ebî Bekir geceleri onların yanında kalır, sabahtan önce Mekke'ye dönerdi.

4. MAĞARADAKİ ÖRÜMCEK VE GÜVERCİN KISSASI SAHİH Mİ?

Hayır. Örümcek kıssası Müsned-i Ahmed'de ihtilaflı bir senedle rivayet edilir; güvercin kıssası ise zayıftır. Kesin olan, Tevbe 9:40'ta bildirildiği gibi Allah'ın korumasıdır (bkz. Örümcek ve Güvercin bölümü).

5. HİCRETİN KILAVUZU KİMDİ, MÜSLÜMAN MIYDI?

Benî Dîl'den yolu iyi bilen bir adamdı; o sırada hâlâ Kureyş'in dinindeydi (Buhârî 3905). Siyer kitapları adını Abdullah b. Ureykıt olarak verir. Bu, güvenilir gayrimüslimlerin hizmetinden yararlanmanın caiz olduğunu gösterir.

6. SÜRÂKA NASIL KORUYUCU OLDU?

Kafileye yaklaştığında atının ayakları birkaç kez toprağa gömüldü. Eman diledi ve onların haberini gizleyeceğine söz verdi. Geri döndü ve o tarafa arama yapmaya gelen herkesi geri çevirdi (Buhârî 3906).

7. RESÛLULLAH NE ZAMAN VE HANGİ GÜN VARDI?

Rebîülevvel ayında bir pazartesi günü (Buhârî 3906). Resûlullah pazartesi günü doğmuş, peygamber olarak gönderilmiş ve vefat etmiştir. Ayın kaçında vardığı siyer kitaplarında ihtilaflıdır.

8. İSLÂM'DA İNŞA EDİLEN İLK MESCİD HANGİSİDİR?

Allah'ın "ilk gününden beri Allah'a karşı gelmekten sakınmak için kurulan" diye övdüğü Kubâ Mescidi'dir (Tevbe 9:108). Orada namaz kılmak sünnettir; Resûlullah her cumartesi orayı ziyaret ederdi (Buhârî 1193).

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

9. RESÛLULLAH İLK CUMA NAMAZINI NEREDE KILDI?

Siyer kitaplarına göre Kubâ ile Medine arasında, Benî Sâlim b. Avf yurdunda. Bugün o yerde Mescid-i Cuma bulunmaktadır.

10. RESÛLULLAH'IN DEVESİ NEDEN BENÎ NECCÂR'IN ARAZİSİNDE ÇÖKTÜ?

Resûlullah: "Bırakın onu, çünkü o emir almıştır" buyurdu — deve Allah'ın emriyle yürüyordu. Sonradan Mescid-i Nebevî olacak yerde, Ebû Eyyûb'un evinin yakınında çöktü. Resûlullah Ebû Eyyûb'un evinde misafir kaldı (Buhârî 3906, 3911; Müslim 2053). "Çünkü o emir almıştır" lafzı siyer kitaplarından gelir.

11. İSLÂM TAKVİMİ NEDEN PEYGAMBER'İN ﷺ DOĞUMUYLA DEĞİL DE HİCRETLE BAŞLAR?

Sahâbîler yıl hesabını Resûlullah'ın doğumundan, peygamber olarak gönderilişinden veya vefatından değil, Medine'ye gelişinden başlattılar (Buhârî 3934). Hicret, İslâm toplumunun ve devletinin başlangıç noktasıdır. Tarih kitaplarına göre Muharrem ayı, hac mevsiminden sonraki ilk ay olduğu için yılın başı yapıldı.

12. HİCRET BUGÜN HÂLÂ VAR MI?

Mekke'den Medine'ye hicret, Mekke'nin fethiyle sona erdi: "Fetihten sonra hicret yoktur; fakat cihad ve niyet vardır" (Buhârî 2783). Ancak hicretin daha geniş anlamı bakidir: "Muhâcir, Allah'ın yasakladıklarını terk edendir" (Buhârî 10).

DERS

Bu sorular, sahih olanla meşhur olanı ayırt etmenin ne kadar önemli olduğunu gösterir. Hicretin sahih kıssası, zayıf rivayetlerle süslenmeye ihtiyaç duymadan zaten çok güzeldir ve imanı harekete geçirir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DERSLER VE KAPANIŞ

Medine'ye hicret, zamanla eskimeyen ***dersler*** taşır:

OLAY	DERS
Sahâbîler önce hicret etti	Önder, kendisine uyanların güvenliğini gözetir.
Ebû Bekir dört ay bekledi	Vefa ve titiz hazırlık.
Emanetler iade edildi	Emanet, düşmana karşı bile korunur.
Titiz plan	Tevekkül çabayla başlar.
"Allah bizimledir"	Huzur, Allah'a güvenden doğar.
Esmâ ve Âişe	Kadınlar davette büyük rol oynar.
Müşrik kılavuz	Dine bakmaksızın güvenilir kimselerin uzmanlığından yararlanmak.
Sürâka koruyucu oldu	Bugünün düşmanı yarının dostu olabilir.
Önce mescid inşa edildi	Mescid toplumun özüdür.
Medine için dua	Hizmet ettiğimiz yeri Allah için sevmek.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAPANIŞ

Hicret, Ebû Bekir'in evindeki ***kızgın bir öğle vaktiyle*** ve ***dar bir mağarada*** geçen üç geceyle başladı; Medine'deki ***sevinç nidaları*** ve Mescid-i Nebevî'nin ***ilk kerpiçleriyle*** sona erdi. Sevr Mağarası'nda takip edilen iki kişi, yıllarını bu yolculuktan sayan bir ümmetin temeli oldu. Allah'ın vaadi ne doğrudur: ***"Allah'ın sözü yücedir."***

İnşallah **Siyer-i Nebî** serisi ***Medine toplumunun inşasıyla*** devam edecektir: Muhâcirlerle Ensâr'ın kardeşliği, Medine Vesikası ve kıblenin değişmesi. Vallâhu a'lem.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAYNAKÇA

KUR'AN VE TEFSİR

Kur'an-ı Kerîm, Osmanlı (Uthmânî) metin ve Diyanet İşleri Başkanlığı meali. https://quran.com/ms

İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm (2:207; 4:100; 8:30; 9:40; 9:108; 16:41; 59:9). https://tafsir.app/ibn-katheer/9/40

HADİS

Sahîh-i Buhârî 1, 10, 40, 447, 1193, 3615, 3653, 3654, 3905, 3906, 3907, 3911, 3925, 3926, 3932, 3934. https://sunnah.com/bukhari

Sahîh-i Müslim 681, 1162, 1398, 2053, 2381. https://sunnah.com/muslim

Müsned-i Ahmed 3251; Hâkim, el-Müstedrek (Ümmü Ma'bed hadisi); Beyhakî, Delâilü'n-Nübüvve.

SİYER KİTAPLARI VE RİVAYETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye (İbn İshak'tan rivayet) — hicret bölümü.

Safiyyurrahmân el-Mübârekfûrî, er-Rahîku'l-Mahtûm — Resûlullah'ın ﷺ hicreti bölümü.

İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-Nihâye, 3. cilt — hicret.

Islamland, fetva 6863: mağaradaki örümcek ve güvercin rivayeti. https://www.islamland.com/tuk/fatawas/6863

HadithAnswers, "Authenticity of the famous nashid Tala'al Badru 'Alayna". https://hadithanswers.com/authenticity-of-the-famous-nashid-talaal-badru-alayna/

HadithAnswers, "The famous description of Nabi ﷺ by Ummu Ma'bad". https://hadithanswers.com/the-famous-description-of-nabi-sallallahu-alayhi-wa-sallam-by-ummu-mabad-radiyallahu-anha/

Wikipedia, "Hijrah". https://en.wikipedia.org/wiki/Hijrah

Wikipedia, "Quba Mosque". https://en.wikipedia.org/wiki/Quba_Mosque

Wikipedia, "Al-Masjid an-Nabawi". https://en.wikipedia.org/wiki/Al-Masjid_an-Nabawi

Wikipedia, "Islamic calendar". https://en.wikipedia.org/wiki/Islamic_calendar

YERLER, TARİH VE EK HADİSLER

Sahîh-i Buhârî 3777 (Buâs Günü). https://sunnah.com/bukhari:3777

Sahîh-i Buhârî 1871 (Yesrib, Medine'dir). https://sunnah.com/bukhari:1871

Sahîh-i Buhârî 1873 (iki harre arası). https://sunnah.com/bukhari:1873

Sahîh-i Buhârî 1461 (Beyrühâ bahçesi). https://sunnah.com/bukhari:1461

Sahîh-i Buhârî 2783 (Mekke'nin fethinden sonra hicret yoktur). https://sunnah.com/bukhari:2783

İbn Kesîr, Tefsir 3:103. https://tafsir.app/ibn-katheer/3/103

Wikipedia, "Yawm al-Bu'ath". https://en.wikipedia.org/wiki/Yawm_al-Buath

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

Wikipedia, "Banu Aws". https://en.wikipedia.org/wiki/Banu_Aws

Discover Makkah, "Mount and Cave of Thawr". https://discovermakkah.sa/en/places-worth-visiting/landmarks/mount-and-cave-of-thawr

Islamic Landmarks, "Masjid Jummah". https://www.islamiclandmarks.com/madinah-other/masjid-jummah

AramcoWorld, "Hijrah: A Journey that Changed the World". https://www.aramcoworld.com/articles/2023/hijrah-a-journey-that-changed-the-world

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DESTEK VE BAĞIŞ

Bu e-kitap Müslümanlar için **tamamen ücretsiz** yayımlanmıştır ve **kesinlikle satılamaz**. Araştırma masraflarına, quranscience.my sitesinin barındırma giderlerine ve yeni e-kitapların yayımına destek olmak için yapılacak bağışlar memnuniyetle karşılanır — ancak **zorunlu değildir**. Allah her bağışı sadaka-i câriye olarak kabul etsin.

BAKARA SÛRESİ 2:261

مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتۡ سَبۡعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنۢبُلَةٖ مِّاْئَةُ حَبَّةٖۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ٢٦١

Mallarını Allah yolunda sarfedenlerin durumu, her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tanenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah'ın lütfü geniştir, O her şeyi bilendir.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/2:261

SEBE SÛRESİ 34:39

قُلۡ إِنَّ رَبِّي يَبۡسُطُ ٱلرِّزۡقَ لِمَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦ وَيَقۡدِرُ لَهُۥۚ وَمَآ أَنفَقۡتُم مِّن شَيۡءٖ فَهُوَ يُخۡلِفُهُۥۖ وَهُوَ خَيۡرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ٣٩

De ki: "Doğrusu Rabbim, kullarından dilediğinin rızkını hem genişletir ve hem de ona daraltıp bir ölçüye göre verir; sarfettiğiniz herhangi bir şeyin yerine O daha iyisini koyar, çünkü O rızık verenlerin en hayırlısıdır."

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/34:39

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 2588

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، وَابْنُ، حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلاَّ عِزًّا وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلاَّ رَفَعَهُ اللَّهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه, Resûlullah'tan ﷺ rivayet edildiğine göre şöyle buyurdu: "Sadaka maldan bir şey eksiltmez. Allah affeden kulun ancak izzetini artırır. Allah için alçakgönüllü olanı da Allah mutlaka yükseltir."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Birr ve's-Sıla ve'l-Âdâb, affetmeye ve tevazua teşvik bâbı, Hadis No. 2588.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:2588

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 1631

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، - يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ - وَابْنُ حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - هُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « إِذَا مَاتَ الإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلاَّ مِنْ ثَلاَثَةٍ إِلاَّ مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه rivayet edildiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "İnsan ölünce ameli kesilir; ancak üç şey müstesnadır: sadaka-i câriye, faydalanılan ilim ya da kendisine dua eden salih evlat."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Vasiyye, insana ölümünden sonra ulaşan sevap bâbı, Hadis No. 1631.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:1631

CEZÂKUMULLÂHU HAYRAN KESÎRÂ

Bağış yapmak için yukarıdaki QR kodunu (DuitNow) okutun.

BAĞIŞ YAP

Uluslararası bağışçılar: BAĞIŞ YAP düğmesine tıklayın ya da şu adresi ziyaret edin: paypal.me/quranscience

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir